

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 1

2 Mart 2016 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.15

BAŞKAN: Ayşe KEŞİR (Düzce)

BAŞKAN VEKİLİ: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

SÖZCÜ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

KÂTİP: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

BAŞKAN - Değerli milletvekillerimiz, değerli uzmanlarımız ve değerli konuklarımız; hepiniz hoş geldiniz.

Bugünkü komisyon toplantımızı açıyoruz, yeterli sayımız var.

Bugüne kadar olanı kısa bir özet geçmek istiyorum: Biz bugüne kadar çeşitli kurum ve kuruluşları dinledik, sivil toplum kuruluşlarını dinledik, bireysel hikâyelerini anlatan, mağduriyetlerini anlatan tarafları dinledik. Bugün de Adalet Bakanlığı temsilcilerimiz aramızda. Adalet Bakanlığı, tabii, bu Komisyon çalışmasının önemli bir ayağı, yani bir diğer ayağının da Aile Bakanlığı olduğunu düşünüyorum ama önemli bir ayağı da Adalet Bakanlığı. Onun için burada sizlerin bize yapacağı sunum önemli. Ama şunu rica edeceğim sunumunuzun çerçevesinde genel hükümlerin, bugüne kadar öğrendiğimiz hükümlerin dışında sorun alanları ve soruna yönelik çözüm alanları noktasında yoğunlaşsınız. Çünkü, bütçe çalışmalarından dolayı saat 4 civarı bitirmek istiyoruz, hani çok uzatmayalım diye, öyle bir takvimimiz var.

Hâkim Figen Benek Hanım, Adli Sicil Daire Başkanı; Hâkim Nazife Keskin Demir Hanım ve Raşit Şahin Bey.

Figen Hanım, mikrofonunuzu açıyorum, buyurunuz:

II.- SUNUMLAR

1.- Adalet Bakanlığı Adli Sicil Daire Başkanı Hâkim Figen Benek'in, aile hukuku davaları hakkında sunumu

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, kıymetli uzmanlarımız; hepinizi Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü adına saygıyla selamlıyorum.

Bugün, sizlere Genel Müdürlüğümüzün görev alanını kısaca anlattıktan sonra aile hukukuna ilişkin derlediğimiz istatistiklerden örnekler sunacağım. Adalet Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 12'nci maddesi uyarınca, adli sicil tutmak ve Bakanlığın görev ve yetkisine giren konularla ilgili istatistik bilgilerin belirlenmesi, toplanması, sınıflandırılması ve değerlendirmesiyle ilgili hizmetleri yürütmek görevi Genel Müdürlüğümüze verilmiştir. Ayrıca, 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu uyarınca da resmî istatistik programlarına göre adalet istatistiklerini toplama ve yayınlama yetkisi Genel Müdürlüğümüzün görevi kapsamındadır. Bu görevimiz kapsamında ürettiğimiz istatistikleri her yıl adalet istatistikleri ve adli istatistikler adı altında, adalet istatistiklerini Türkçe ve İngilizce olarak adli istatistikleri hizmete özel kitap ve CD çalışması olarak yayınlıyoruz. Ayrıca web sitesinde de bu yayınlarımıza ulaşılabilir.

Yine, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlarca en çok talep edilen istatistiklere göre belirlenen konulara ilişkin hizmete özel istatistik kitap ve kitapçık çalışmaları yapıyoruz. Bu çalışmalarımızın bir özetini yani adalet istatistikleri ve adli istatistiklerinin kısa bir özetini de haber bülteni olarak Genel Müdürlüğümüz sitesinde yayınlıyoruz.

Aile hukukuna ilişkin istatistiklere örnek verecek olursak: Bu yıl bahsettiğim özel kitap çalışmaları içerisinde Genel Müdürlüğümüz olarak boşanma ve boşanmaya ilişkin davalarla ilgili istatistikler kitabımızı çıkarttık. Sunacağım örnek istatistikler bu kitabımız içerisinde alınmıştır, daha ayrıntısı kitap içerisinde mevcuttur, Komisyonumuza sunmak üzere de yanımızda getirdik, Başkanım sizin izniniz olursa onu da dağıtmak, sunmak isteriz.

Türkiye genelinde yıllara göre açılan ve karar bağlanan boşanma dava sayılarına baktığımızda, 2004 yılında açılan dava sayısının 156.450 olduğunu görüyoruz, karara bağlanan dava sayısının da 157.336 olduğunu görüyoruz. 2014 yılına kadar geçtiğimiz yıllarda bir miktar azalıp çoğalmakla birlikte 2014 yılında açılan dava sayısının 202.017, karara bağlanan dava sayısının da 202.170 olduğunu görüyoruz.

2004 yılı baz alındığında, değişim oranlarına baktığımızda, yüzde 29 oranında artış görüyoruz. Karara bağlanan dava sayısında da buna bağlı olarak yüzde 28'lik bir artış var.

Boşanma davaları karar türü dağılımlarına baktığımızda...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ret-kabul oranı var mı?

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet, var.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İleride mi var?

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK - Şimdiki slaytta var.

Karar türü dağılımlarına baktığımızda 2014 yılı için ret bölümünde yani zaman aşımı ve hak düşürücü süre, yetkisizlik, görevsizlik, sübut bulmadığından, feragat sebebiyle, dava şartı yokluğundan... Zaman aşımı ve hak düşürücü süre 56, yetkisizlik 777, görevsizlik 543, sübut bulmadığından 10.292, feragat sebebiyle 26.033, dava şartı yokluğundan 1.670, tam kabule baktığımızda 135.070 olduğunu görüyoruz. Kısmen kabul-kısmen ret oranını da 4.415 olduğunu görüyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa : 2

2014 yılında en fazla boşanma davasının açıldığı 10 ile baktığımızda, İstanbul'un 44.469 sayısı ile 1'inci sırada yer aldığını, onu sırasıyla, Ankara, İzmir, Antalya, Bursa, Adana, Mersin, Konya, Kocaeli ve Gaziantep illerinin izlediğini görüyoruz. En az boşanma davasının açıldığı 10 ile baktığımızda, Hakkâri 74'le 1'inci sırada, sırasıyla, Bayburt, Ardahan, Bitlis, Gümüşhane, Siirt, Şırnak, Muş, Tunceli ve Bingöl illerinin yer aldığını görüyoruz.

Devamında istatistiklerimiz de yer alacak. Bölgelere göre açılan ve karara bağlanan dava sayılarına baktığımızda, bölgesel olarak, Marmara Bölgesi'nin 69.920 ile 1'inci sırada yer aldığını görüyoruz ve boşanma oranı yüzde 34,6. Sırasıyla Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu Ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimiz yer alıyor. Karara bağlanan dava sayısı da yansıda yer aldığı şekilde.

Bir sonraki slaytımızda bölge bazlı incelendiğinde, Marmara Bölgesi 34,6'yla ilk sırada yer alırken, nüfusa oranladığımızda, bu bölgelerde yer alan nüfusu baz aldığımızda, Ege Bölgesi'nin yüzde 35,4'le 1'inci sırada yer aldığını görüyoruz. Marmara Bölgesi burada nüfusa oranlandığında yüzde 29,6'yla 3'üncü sırada yer alıyor.

Genel nüfusa göre açılan dava sayısı oranlarına baktığımızda, burada bindelik bir dilim aldık. Boşanma oranlarının yoğun olduğu İzmir, Muğla, Antalya, kırmızıyla işaretli olan illerimiz, sonrasında sırasıyla pembeyle, maviyle, sarı ve griyle işaretli Türkiye genelinde illerimizin yer aldığını görüyoruz.

Bu slaytta yer alan istatistikler Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan istatistikler. Biz de boşanma kitabımızda konuyu bütünlük arz etmesi ve ilgili olduğu için aldık slayt olarak.

Eğitim-cinsiyet durumuna göre boşanma oranlarına baktığımızda, en fazla boşanmaların erkekler için yüzde 28,3; kadınlar için yüzde 26,5 ile lise ve dengi eğitim düzeyine sahip olanlar arasında olduğu, en az boşanmaların ise erkek ve kadınlar için okuma yazma bilmeyenler seviyesinde olduğu görülmektedir.

Evlilik süresine göre boşanma oranlarına baktığımızda -yine kaynağımız TÜİK- buradaki boşanma sayısı, boşanma kararı verildikten sonra kesinleşen ve MERNİS kayıtlarından düşen toplam sayı 2014 için aldığımızda 130.913. Ona göre evlilik süresiyle ilişkilendirdiğimizde yüzde 24,6 ile on altı yıl ve üzeri olanlarda en az boşanmaların ise yüzde 3,6 ile evlilik süresi bir yıldan az olanlarda olduğunu görmekteyiz. Ayrıca 2014 yılında boşanmaların yüzde 39,6'sının evliliğin ilk beş yılı içerisinde gerçekleştiği görülmektedir.

Eşlerin karşılıklı yaş grubuna göre boşanma sayılarına baktığımızda, erkeğin 30-34, kadının 25-29 yaş aralığında olduğunda en fazla sayıya ulaştığını görüyoruz, 11.042; erkeğin 35-39, kadının 30-34 yaş grubunda 10.181 olduğunu görmekteyiz.

Evlenme sayılarının boşanma sayılarına oranlarını incelediğimizde, Marmara Bölgesi'nde evlenme sayısının 178.317, boşanma sayısının 48.164 olduğunu görüyoruz ve evlenmeyi oranladığımızda evlenenlerin yüzde 27'sinin boşandığını görmekteyiz. Bunu sırasıyla...

BAŞKAN – Ama, bunun doğru bir oran olmadığını söylüyor Aile Bakanlığı uzmanları. Bu boşanmalar yıllara sari boşanmalar, bu rakam dağıldığında yanlış bir kanaat oluşuyor. Yani 48 bin boşanma sayısı geçmiş yıllarda da evli olanlar.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Bu boşanma kararı çıktıktan sonra, kesinleşmesi için eğer taraflar temyiz etmezlerse kesinleşiyor ama temyiz ederlerse belli bir süre geçiyor. Tabii ki bu veriler önceki yıllara da sarkmış olabilir.

BAŞKAN – Hayır, hayır, onu söylemiyorum. Bu 48 bin küsur boşanan çift üç yıllık, beş yıllık, sekiz yıllık, on yıllık evli çiftler. Farklı yıllarda evlenen, o yıl... Yani 178 bin kişinin evlendiği yıl evlenip de boşanan çiftler değil, bu oranlama bizi yanlış bir yere götürüyor.

Aile Bakanlığında kim var burada?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Ben varım.

BAŞKAN - Yasemin Hanım, bu oranın aslında bu şekilde kullanılmasının yanlış olduğu kanaatindeyim, yanlış mı söylüyorum?

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Kayıtlara geçsin mi?

BAŞKAN – Kayıtlara geçsin tabii, açıyorum.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Bunlar TÜİK'ten aldığımız verilerdir Başkanım.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Aslında, sizin söylediğiniz kendi bakış açınızla doğru çünkü siz o yılı görüyorsunuz.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet, o yıl baz alındığında.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Tabii, ben de sizin gibi düşünüyorum ama Komisyon Başkanımız daha az boşanma olduğu kanaatinde.

BAŞKAN – Yasemin Hanım, buyurun.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Şimdi, burada, aynı yıl evlenenlerin sayısını aynı yıl boşananların sayısına bölmek matematiksel olarak bir hataya götürüyor bizi. Çünkü, kümülatif, birikmiş bir evlilik sayısı üzerinden boşanmalardan bahsedebiliriz. Yani, o yıl evlenenlerin o yıl boşananlara oranlanması böyle sayı olarak hem bizi çok anlamlı bir yere götürmüyor hem de mantıken, matematiksel olarak baktığımızda iki farklı şeyi karşılaştırmış oluyoruz yani karşılaştırılmaz iki şeyi karşılaştırmış oluyoruz. Yani, bu hesaplama dağılıyor hızla fakat yanlış bir yere götürüyor bizi. Yani, bunu sadece indeksler, toplam popülasyona bölerek yapabiliriz. Yani, evlenme hızına bakabiliriz, boşanma hızına bakabiliriz ama o yıl yapılan evlilik sayısını o yıl yapılan boşanmalara bölmek matematiksel olarak hatalıdır.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa : 3

BAŞKAN – Ben bir şey daha ilave edeyim, şu yapılabilir, yani sizi de, Ali Bey’i de desteklemek adına söylüyorum: Bir önceki yıl evlilikle bir sonraki yıl evliliği karşılaştırıp bir oran çıkartabiliriz, yüzde şu kadar artış oldu diye. Bir önceki yıl boşanmayla bir sonraki yıl boşanmayı birbirine oranlayabiliriz şu kadar artış oldu diye, o zaman diyebiliriz evlilikler yüzde 5 artarken boşanmalar yüzde 8 artıyor –atıyorum- o zaman boşanma artıyor diyebiliriz, bu belki mantıklı, kendi içinde oranlayabiliriz. Ama o yıl evlenenleri o yıl boşanana, biten dosya sayısına böldüğünüzde iki ayrı veri bu.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet.

BAŞKAN – Yani, bu verinin dolaşmaması gerektiği kanaatindeyim, kayıtlara da geçsin diye söylüyorum bunu.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet yani boşanmaları kendi içinde oranlayabiliriz.

BAŞKAN – Evet.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Yani 2014 yılındaki boşanmaları 2015 için kıyaslayabiliriz. 2014’ü 2013 için kıyaslayabiliriz. Buradaki boşanmaları başka ülkelerle karşılaştırabiliriz ama buradaki boşanma sayılarını o yıl yapılan evlilik sayılarıyla karşılaştırmak iki farklı unsuru karşılaştırmak, bu da hataya götürür.

BAŞKAN – Evet yani artışı ya da azalmayı görmek için kendi içinde bir karşılaştırma yapmak mümkün.

Şunu diyebiliriz: Aldığımız rakamlara göre evlilik hızımız çok yükselmiyor yani stabil şu anda son üç, dört yıldır.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet, stabil şu anda.

BAŞKAN – Stabil, nüfus artmasına rağmen, evlenen sayımız aşağı yukarı stabil gidiyor.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet, 600 binler civarında.

BAŞKAN – 600 bin civarında stabil. Ama boşanma oranımız 10-20 bin artıyor. Boşanmada bir artış var, nispi olarak buradan söyleyebiliriz kendi içinde kıyaslayarak ama buradan söyleyemeyiz.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Evet.

BAŞKAN – Ali Bey’in de mikrofونunu açalım lütfen.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Kıymetli Başkanım, şimdi, Adalet Bakanlığımızın sunumunda, burada, bir, Türkiye’deki toplam evli sayısı yaklaşık 10 milyon ise –bir yılda 130 bin miydi boşanan, 135 bin- açılan dava 200 bin olduğuna göre yani binde 2 dava açılmış, diyelim ki, şu kadarı boşanmış diyebiliriz. Ama bir de Türkiye’deki evlenme, bu yıl evlenenler, bu yıl boşananlar... Siz özü itibarıyla haklısınız, birikmiş bir toplam evlilik sayısı var.

BAŞKAN – Kümülatif bir sayı var orada.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) - Kümülatif bir sayı var, o yıl evlenen o yıl boşanan. Onu kıyaslayanın yolu çok zor bir şeydir, çünkü boşanma yıllara sari bir iş, dava açıyorsunuz, anlaşmalı boşanma olsa kolay bir iş. Ama çekişmeli boşanmada yıllara sari olduğu için kıyaslamak çok kolay değil ama iki tablo yapmakta fayda var: Bir, birikmiş evliliklere o yılki boşanma, bir de bunu da koymanın bence mahsuru yok. Alacağımız tedbirler, önereceğimiz hususlara ilişkin bir yılda bu ülkede 600 bin kişi evlenmiş, 200 bin kişi de boşanma davası açmış ise bunun önemli bir rakam olduğunu hepimiz ciddiyetle anlamalıyız şahsi kanaatim.

BAŞKAN – Ama şu da var Ali Bey, şöyle de bir veri var elimizde: Boşananların yüzde 80’i tekrar evleniyor zaten. Yani evlilik eğilimi yüksek bir toplumuz biz.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İnşallah, evlensinler.

BAŞKAN – Evlilik eğilimi olan bir toplumuz, ilk toplantıda Aile Bakanlığı uzmanları bunu bize söyledi.

Yani -tekrar söylüyorum- şunu yapabiliriz: Yılları kendi içinde karşılaştırarak evlenme hızımız, evlenme eğilimimiz stabil ama boşanma sayımız geçmiş yıllarla karşılaştırdığımızda bir artış var diyebiliriz, bu artışı da oransal olarak söyleyebiliriz. Yani, geçtiğimiz yıla göre yüzde 5 arttı boşanmalar, bunu diyebiliriz ama bunun içine yine nüfus parametresini koymak zorundayız çünkü nüfusumuz da artıyor. Onun için, bu tablonun çok yayılmasından yana değilim, bu şerhimi düşünüyorum, Komisyon tutanaklarına geçmesini istiyorum.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Başkanım, bizim esas kitabımızdaki veriler adalet...

BAŞKAN – Yani -TÜİK’ten de alındaysa- bu tablonun bizi yanılttığı kanaatindeyim.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet, bunlar TÜİK’ten aldığımız veriler. Yarın zaten TÜİK temsilcilerimiz gelecekler, hani bu konu da orada konuşulmuş olur.

BAŞKAN – Yani, sizinle ilgili bir konu değil tabii, sadece tutanıklara geçsin, kayıtlara geçsin diye söylüyoruz, yarın da tartışırız bu konuyu.

Devam edelim lütfen.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Açılan boşanma davalarının nedenine göre oransal dağılımına baktığımızda, ilk sırada evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle çekişmeli boşanmaların yer aldığını görüyoruz, yüzde 53,3’le 1’inci sırada.

Yine, 2’nci sırada evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle ama anlaşmalı boşanmaların yer aldığını görüyoruz, yüzde 43,6 oranla.

Diğer boşanma nedenleri olan; akıl hastalığı, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme nedeni gibi nedenlerin yüzde 0,1’lik oranla son sıralarda yer aldığını görüyoruz tablomuzda.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 4

Aile hukukuna ilişkin açılan ve karara bağlanan dava türlerine baktığımızda, yansıda görüldüğü şekilde, boşanan kadının kocasının soyadını kullanmaya izin, kaldırılması, mal paylaşımı, boşanmadan sonra açılan katkı payı ve tazminat, nafaka, ayrılık, çocukla kişisel ilişki kurulması, kişisel eşyanın iadesi, evlenmeye izin, evlenmenin butlanı, evlilik birliğine hâkimin müdahalesi ve velayet davalarını görüyoruz. Burada en fazla nafakayla ilgili ve velayetle ilgili davaların yer aldığını görmekteyiz.

Yine, aile hukukuyla ilgili babalık ve nesebin reddi, çocuk mallarının korunması, evlat edinme, nişanın bozulması nedeniyle hediyelerin geri verilmesi, tazminat istemi veya birlikte bu davaların açılmasına ilişkin istatistiklerimiz de tabloda yer almakta.

Son olarak, 6284 sayılı Ailenin Korunması Kanunu kapsamında açılan davalardan, tedbirlerden bahsetmek istiyorum. Tabloda yazdığı şekilde 6284 sayılı Kanun gereğince verilen tedbir kararlarının sayısının 100.689, bunlardan 9.379'unun ret olduğunu, 84.633'ünün kabul olduğunu ve karara bağlanan dava sayısının da 100.764 olduğunu görüyoruz. Yine, 62'nci sırada 6284 sayılı Kanun gereğince önleyici tedbirlerle ilgili kolluk amirinin aldığı, daha sonra hâkim onayına sunduğu onay işlemleriyle ilgili 71.743 işlemin gerçekleştiği, 3.241'in reddedildiği, 67.411'inin de kabul edildiğini görüyoruz; toplam 71.710.

İtirazla ilgili, itiraz edilmesi durumu işlemlerinde 15.187 itiraz olduğunu, bunların 12.057'sinin reddedildiğini, 2.653'ünün kabul edildiğini, karara bağlanan dava sayısının da 15.186 olduğunu görüyoruz.

Başkanım ve üyeler; benim sunacaklarım bu kadar, teşekkür ederim.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bence bizim herhâlde Komisyonun en önemli -en çok konuştuğumuz- görevlerinden birisi, koruma tedbirleri. Yani, 187 bin öyle mi? İtirazın değerlendirilmesi, kolluk amirinin kararının onaylanması 70 bin, koruma kararı... Bu amirin değerlendirilmesi de onun içinde mi? Toplam 100 bin mi, 170 bin mi?

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Esas tedbir talebi 6284'e göre 100.689.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Evet.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Kolluk tarafından verilenleri de dâhil ettiğimizde ve itirazları değerlendirdiğimizde 187.619.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yani, sonuçta kolluk tarafından da verilen 187.619.

BAŞKAN – Ama karara bağlanan, itirazlarla beraber karara bağlananlar.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet.

BAŞKAN – Yani, 15 bini düştüğümüzde...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – 154 bin kabul var.

BAŞKAN – Evet.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – 154 binden 2.653'ü düşebiliriz Başkanımın dediği gibi, geri kalan kısım tedbir kararı çünkü kolluk, önleyici tedbir kararını...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yani, bu tamamen evlendirme uzaklaştırma başka...

BAŞKAN – Dâhil diğer bütün kalemler.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Burada tedbir kararlarının ayrıntısını veremiyoruz, tümünü verebiliyoruz ama yürüttüğümüz Veri Ambarı Projemiz var, bitişinde ayrıntılı olarak hangi tedbir verildiğini görebileceğiz.

BAŞKAN – Yani ne kadarı silah bıraktırma, ne kadarı psikolojik destek, ne kadar evden uzaklaştırma...

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Evden uzaklaştırmanın süreleri...

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet, hepsini ayrıntılı olarak da hazırladık.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bu aşamada onları göremiyoruz, öyle mi?

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRE BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Sayın Başkanım, şöyle: Ben, hani diğer konuşmacıların sürelerinden almamak için bahsetmedim. Bizim istatistiki verilerimiz 2009 yılı öncesinde adliyelere, mahkeme ve savcılıklara gönderdiğimiz ADİS'lerin (Adli İstatistik Formları) derlenmesinden, onların doldurup bize geri dönüşlerinden ve derlenmesinden oluşmaktaydı. 2009 yılında UYAP Sistemi'ne yani Ulusal Yargı Ağı Projesi'ne geçtiğimizde tüm mahkemeler ve merkez teşkilatımızdaki yazışmalar, idari kayıtlarımız UYAP sistemi üzerinden yapılıyor ve bizim veri kaynağımız UYAP. UYAP'taki oluşturulan ekranlar ve sisteme göre veri çekebiliyoruz. Burada şu ana kadar toplu olarak bir sistem oluşturulduğu için biz toplu olarak veriyi alıp üzerinde analiz ve kontrolleri yapıp sunabiliyorduk ama Sayın Bakanımızın başlattığı 3 Aralık 2014 tarihinde Bakanlığımızda bir istatistik çalışma grubu oluşturuldu, o grup tarafından -sekretaryasını Genel Müdürlüğümüz yürüyor- kayıt deseni değişken belirleme çalışması yaptık. Ayrıntılı istatistik üretebilmemiz için o soruları sorup orada o ekranları açılmasına ve düzenlenmesine ihtiyaç var. Veri Ambarı Projesi, UYAP kurulduğundan beri yürürlükte. Bizim bu katkı sağladığımız kayıt deseni çalışmasıyla ayrıntılı istatistik üretmek için değişkenlerimizi belirledik, 8 modülümüz vardı, 4'ünü bitirdik, yazılım çalışmaları Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından yapılıyor, veri girişi sağlandığında, bunlar havuzda toplandığında biz bunları ayrıntılı verebileceğiz, tüm çabamız bu yönde, birçok konuda ayrıntılı istatistik almak istiyoruz. Diğer 4 modülün çalışması devam ediyor. Bu bir süreç. Yani,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 5

aynı anda yıllardır başlatılan, devam eden ve son bir yılda ivme kazanan bir süreç. Bu çalışmalarımızı sürdürüyoruz, biz de çok istiyoruz ayrıntılı vermeyi.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Figen Hanım.

Şimdi, Mağdur Hakları Daire Başkanımız Hâkim Muhittin Özdemir Bey sunum yapacak.

ERGÜN TAŞCI (Ordu) – Bu rakamlar üzerinden yorum kısmını Adalet Bakanlığı yapmıyor değil mi?

BAŞKAN – Değil, değil, bizim uzmanlarımız yorumlayacak, evet.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Ben bir not verebilir miyim burada?

BAŞKAN – Evet.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Yani, yarın TÜİK'ten gelecek yetkililer de benzer bir şey söyleyecektir ama bugün yeri gelmişken ben bunu eklemek istiyorum: Toplam evlenme sayısını toplam boşanma sayısına oranlayarak TÜİK hiçbir hesaplama yapmıyor. Yani, sadece kaba boşanma indeksi, kaba boşanma hızı oluşturuyor, kaba evlenme hızı oluşturuyor, bu hızları da yıllar içinde kendi içinde karşılaştırıyor.

BAŞKAN – Olabilir o, o olabilir, tabii.

AİLE VE TOPLUM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ UZMANI YASEMİN ESEN – Bu şeyleri indeks oluşturuyor ama onu, boşanmaları toplam popülasyona bölerek, evlenmeleri toplam popülasyona bölerek kaba evlenme ya da boşanma hızlarını oluşturuyor ama evlenmeleri boşanmaya bölmek zaten matematiksel olarak doğru değil, böyle bir hesaplamayı da TÜİK yapmıyor hiç.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ayşe Keşir'in, engelli çocuğu olan çiftlerin boşanması durumunda SGK ödemeleriyle ilgili sorunun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iletilmesine ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Yalnız, size söz vermeden üyelerimize bir duyuru yapmak istiyorum: Geçen toplantımızda –hatırlayacaksınız- engelli derneği temsilcisi ailemizin bir talebi vardı, engelli çocuğu olan çiftler boşandığında, velayet annede kaldığı durumda babanın SGK'sını, sosyal güvenliğini kullandığında, orte ve protez ihtiyaçları için anne bir ödeme yaptığında babanın SGK'sından olduğu için babanın üzerine yatıyor ve annenin bir mağduriyeti, hak kaybı oluyor diye. Biz bu konuyu Sayın Bakanımıza ilettik Komisyon adına - Çalışma Bakanımız Süleyman Soylu Bey'in önceki gün, biliyorsunuz, bütçeleri vardı burada- haklı bir talep olduğunu, o talebin de çalışması ve kadın lehine yani daha doğrusu velayeti alan kişi lehine bunun düzenlenmesi gerektiği yönünde bir talimatı oldu ekibine. Bu çalışmanın neticesini inşallah alacağız ve Komisyonumuza bildirecekler, bunu da size duyurmuş olayım istedim. Çünkü Komisyon raporunu bitirmeyi beklememizi gerektiren durumlar değil bunlar, ara ara bu tür konular geldikçe ilgili kurumlara iletileceğiz.

Teşekkür ediyorum.

Muhittin Özdemir Bey, buyurunuz.

II.- SUNUMLAR (Devam)

2.- Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Daire Başkanı Hâkim Muhittin Özdemir'in, boşanma sürecinin ortaya çıkardığı mağduriyetler hakkında sunumu

ADALET BAKANLIĞI MAĞDUR HAKLARI DAİRE BAŞKANI HÂKİM MUHİTTİN ÖZDEMİR – Sayın Başkanım, değerli üyeler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Boşanma sürecinin ortaya çıkardığı mağduriyetlerle ilgili olarak Mağdur Hakları Daire Başkanlığımızın, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı bir Başkanlık olarak kurulu bulunan Başkanlığımızın görüşlerini sunmak için buradayım.

Boşanma, tabii ki, evlilik yaşantılarına yasal olarak son verilmesi. Burada -şekilde de görüldüğü gibi- ayrılan çiftler bir yükü boşanma sürecini sonlandırıyorlar. Boşanma nedenleri Medeni Kanun'da sayılmış bir hâlde, onların ayrıntılarına girmeyeceğim. Ünlü antropolog Bohannan'a göre de boşanmanın 6 farklı sürecinden bahsediliyor: Duygusal boşanma, hukuki boşanma, ekonomik boşanma, anne baba olarak ebeveyn boşanması, toplumsal boşanma, ruhsal boşanma gibi değişik sınıflandırmalar ve süreç tanımlamaları var. İstatistikleri Başkan Hanım anlattığı için onları da hızlıca geçiyorum. Boşanma, sonucu sadece boşanmayla bitmiyor, devamında nafaka, çocuk teslimi, velayet gibi hususların yanında bir de icra sürecini barındıran yan konularla karşımıza çıkıyor.

Ülkemizde adliyelerde uygulanan aile mahkemeleri uygulamalarına yönelik de kısaca Komisyona bilgi vermek istiyorum. Kanunumuzda öngörüldüğü hâliyle her ilde, her ilçede merkez nüfusu 100 binin üzerinde olan ilçelerde aile mahkemesi kurulması öngörülmüş. Bu kapsamda, 64 ilde ve 93 ağır ceza merkezinde 257 tane aile mahkemesi hizmet sunmakta.

Aile mahkemelerinde kimler çalışıyor? Hâkim, kalem personelinin yanında, kanun gereği atanmış olan uzmanlar aile mahkemelerinde hizmet veriyorlar; aile mahkemesi kanuna göre, adli yargıda görevli, evli ve çocuk sahibi, 30 yaşını doldurmuş ve tercihen aile hukuku alanında lisansüstü eğitim yapmış kişilerden seçilmesi gerekiyor. Aile mahkemesindeki uzmanlarsa, yine onlar da, tercihen evli ve çocuk sahibi, 30 yaşını doldurmuş, aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasında birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı olarak atanmaları gerekiyor.

Aile mahkemelerindeki dava süreci şu şekilde işliyor: Dilekçenin nöbetçi aile mahkemesi tarafından tevzi bürosuna havale edilmesi, tevzi bürosu tarafından dosyanın mevcut aile mahkemelerinden birine dağıtılması-bunu şu anda UYAP sistemi yapıyor- aile mahkemesinin belirlenmesi, ön inceleme aşaması, dava dilekçesi, cevap dilekçesi, cevaba cevap dilekçesi gibi aşamalardan sonra karar aşaması ve karardan sonra temyiz aşamasıyla devam ediyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 6

Aile mahkemeleri boşanma sürecinin yanında 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasında da önemli bir yere sahip. Birçok tedbir kararının verilmesi aile mahkemesi hâkimleri tarafından yerine getiriliyor, iş yerinin değiştirilmesi, ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, aile konutu şerhi konulması, kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi gibi. Yine, hâkimler önleyici tedbir kararları da veriyor bu mekanizmada.

"Boşanmayla ilgili sorun bazı konuşalım." dediği için biz sorunlara yönelik de bir çalışma yaptık. Evlilik içi sorunların dava açılmadan çözülmesi ve dava sürecinde ve sonrasında yaşanan sorunlara ilişkin sunumumuz olacak. Evlenmeden önceki durumda toplumumuzda şu an bayanların çalışması da dikkate alındığında çocuklar günümüz kodlarına uygun yetiştirilemiyor maalesef. Hâlâ annelerin ataerkil eğitime yönelik eğitim vermeleri... Bu durumda da birlikte çalışacak olan bireylerin sorumlulukları paylaşmasına yönelik, çocuk yetiştirmeye yönelik eğitim anlayışının değişmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Yine, evlilik kurumunun kişiye yüklediği sorumlulukların bilinmesi bakımından da toplumda bir farkındalığın oluşturulması gerektiğini düşünüyoruz. Bu anlamda, eğitim müfredatlarında farkındalık artırılmasına yönelik şeyler ekleneceği gibi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından da birçok yerde yapıldığı gibi faaliyetlerin artırılması gerektiği kanaatindeyiz. Evlendikten sonrası sorunların çözümünü kolaylaştıracak uygulama türlerinin de yine aynı şekilde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilecek çalışmalarla yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

birçok yerde, bazı belediyelerde ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında da buna yönelik uygulamalar var, bu uygulamaların yaygınlaştırılarak artırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Bir de boşanma sürecine çiftler tarafından karar verildikten sonra boşanma için mahkemeye başvurulmaya gidecek aşama arasında da birtakım uygulamaların geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Boşanma sürecindeki çiftlerle arabuluculuk görüşmeleri, boşanma sonrası sürece hazırlıklı olmak ve sağlıklı geçiş sağlamak için danışmanlık, boşanma sürecini mevcut sorunları artırmadan tamamlamak için aile ve yaşam koçluğu gibi, boşanma sonra ebeveyn-çocuk ilişkilerinde yaşanan sorunların giderilmesine dönük çözüm barındıran uygulamalar kapsamında birtakım uygulamalar yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Şimdi, asıl, Adalet Bakanlığının sorumlu olduğu, dava sürecinden sonra, dava açıldıktan sonra yaşanan sorunlara ilişkin de birtakım şeyler söylemek istiyorum. Zaten, benden sonra da Ankara Adliyesinin güzide hâkimleri bu konuları ayrıntılı anlatacaklar. Aile mahkemelerinin sayısının artırılması gerektiğini düşünüyoruz mahkemelerin işleyişine yönelik olarak. Aile mahkemelerindeki uzman personel sayısının ve fiziki şartların yetersizliğine ilişkin sorunların giderilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Uzman sayısının kanunda öngörülen sayının altında olduğu, bazen bir mahkemede bir uzmanın bulunduğu, bazen de hiç uzmanın bulunmadığı, fiziki şartların yetersizliği, görüşme odalarının bulunmaması gibi, bizim Başkanlığımıza yönelik talepler var. Yine, uzman görevlendirilmesi sürecinde bir sıkıntı olduğunu başvuranlar söylediler. Yani uzmanlar, işte, deliller toplandıktan sonra çoğu zaman görevlendiriliyor. Bazen konuya ilgi gösterilmemesi bazı hâkimler tarafından söz konusu olduğunda uzman desteğinin sanki bir şekil eksikliği olarak algılandığı, bundan dolayı da eksik uygulamalar yapıldığı yönünde Başkanlığımıza ulaşan eleştiriler var.

Mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan sorunlardan da bahsetmek gerekirse, özellikle, nafaka uygulamasına yönelik Mağdur Hakları Daire Başkanlığına değişik mağdurlardan e-mail yoluyla gelen başvurular var. Bunlardan bir tanesi, kayıt dışı gelir nedeniyle gerçek gelirin tespit edilememesi sorunu var. Yine, nafaka tahsilinin icra yoluyla yapılması yerine, mesela, diyelim ki kişi maaşlıysa direkt maaşından kesilmesi yönünde de öneriler var. Yine, ömür boyu nafaka uygulamasının yeniden değerlendirilmesi gerektiğine yönelik de öneriler var. Yani, bazen bize gönderilen başvurularda işte, bir ay evli kaldığını, hâlâ, on beş yıldır nafaka ödemediğini söyleyen kişiler var. Burada nafakanın yerine sosyal yardım modelinin geliştirilebileceğini düşünüyoruz yani süresiz nafaka yerine. Nafaka borcunu ödememe suçunun da yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Ben eski bir icra hâkimiyim, dört yıl Konya Ereğli'de, bir yıl da Gaziantep'te icra mahkemesi hâkimliği yaptım. Gerçekten, bu, nafaka borcunu ödememe suçunun 2005 öncesi değişiklikteki hâline döndürülmesi gerektiğini düşünüyorum. Şundan dolayı: Şuan kişi bir ay nafakayı ödeyemediği takdirde zaten üç aya kadar hapis cezası alıyor ve hapse giriyor. Bu üç aylık sürede de üç ayı daha ödeyememiş oluyor çalışmadığı için ve bu şekilde katlanarak devam eden bir sarmal oluşuyor. Eski düzenlemede şöyle bir uygulama vardı: Yeni suç infaz edilme şartı vardı, infazdan sonra oluşuyordu. Eski sisteme dönülmesinin bu durumda ortaya çıkan sorunları çözeceğini düşünüyoruz.

Yine, velayetle ilgili de uygulamada yaşanan sorunlar var. Yani velayet, hepimizin bildiği gibi, boşanma sürecinde çocukların biraz hasmane bir şekilde kullanılması söz konusu. Zaten boşanma sürecinin de temel mücadele konusu velayet yani eşler velayet üzerinden birbirlerine karşı aşırı bir hasmane tutum sergiliyorlar. Bu şekilde yaklaşıldığı için de çocuklarla velayeti alana kadar çok ilgilenildiği, daha sonrasında da gerekli ilginin gösterilmediği söz konusu, söyleniliyor. Burada önemli olan, velayet sürecinin de mahkeme uzmanları tarafından iyi bir şekilde yönetilmesi. Belki birçok ülkede olan ortak velayet kurumunun da değerlendirilmesi, belki yeni bir düzenleme yapılacaksa bu ortak velayet üzerine de çalışmalar yapılabilir diye düşünüyoruz.

Çocuk tesliminde de yine benzer sorunlar var. Çocuk tesliminin de temel sorunu, icra vasıtasıyla yapılması. Ben icra mahkemesinde çalışırken söylüyorlardı, mesela, İstanbul'dan bir baba, Gaziantep'e çocuğunu görmek için geldiğinde işte, uçak parasıyla ve icra masraflarıyla yaklaşık 700-800 TL civarında bir masraf yaptığını ve eşinin de çocuğu göstermediğini ve geri dönüp gittiğini söylüyordu. Burada yine bir sorun var, bu da şu: Mesela, icra vasıtasıyla gidildiğinde çocuk görüşmeyi istemiyor. Bu sefer de ne yapılacağı konusunda bir açıklık yok, uygulamada değişik sorunlara yol açıyor bu da. Çocuk teslimine muhalefet suçunun da yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Burada, çocuk teslimine muhalefet suçunda aranan o şekil şartlarının ortadan kaldırılması gerekiyor. Yani, zaten boşanma kararını ve çocuk teslimine ilişkin kararı bir şekilde icra vasıtasıyla tebliğ edildikten sonra çocuk teslimine ilişkin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa : 7

ihzarat şartının aranması da süreci uzatıyor ve bu şekil şartları da çoğu zaman yerine getirilmediği için çocuk teslimine muhalefet suçunu işleyen kişiler cezasız kalıyor, yaptırım uygulanamıyor.

Bu süreçten sonra bizim bu sorunlara yönelik tespitten sonra Mağdur Hakları Daire Başkanlığı ve Adalet Bakanlığının bu alana ilişkin hedeflerinden de bahsetmek istiyorum. 2015-2019 Yargı Reformu Stratejisi Belgesi Bakanlar Kurulu tarafından kabul edildi. Bu belgenin 7'nci amacında çocuklar, kadınlar ve engelliler gibi dezavantajlı gruplara yönelik uygulamaları geliştirme hedefi var. Yine, bu kapsamda, aile içi şiddetle mücadelede koruma ve soruşturmanın etkinliğinin artırılması hedefi söz konusu. Yine, Bakanlığımızın Stratejik Planı'nda da aile içi şiddet suçları ve dezavantajlı gruplara yönelik duyarlı bir sistem oluşturulmasına yönelik de hedefler söz konusu. Mağdur Hakları Daire Başkanlığı olarak bizim şu an bir kanun tasarısı hazırlığımız var, bu tasarı şekillendiğinde Meclisin iradesiyle adliyelerde bulunan aile ve çocuk mahkemelerinde çalışan uzmanların bir birim altında toplanması hedefi var ve bu sayede, mesleki görev tanımlarının yapılması, standartlarının oluşturulması, sürece yönelik daha etkin çalışma sisteminin oluşturulması hedefi söz konusu. Sadece bilirkişilik yapan değil etkin uzman desteği sağlanmasına yönelik de hedefimiz var. Aile mahkemelerinin, 4787 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde sayılan tedbirlerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi ve takip edilmesi anlamında da bu yeni sistemin kurgulanması gerektiğini düşünüyoruz. Bu tedbirlere ilişkin, sayın hâkimlerimiz bilgi verirler.

Bizim Başkanlığın bünyesinde kadınların desteklenmesine yönelik de bir müdürlük oluşturacağız. O müdürlük de bu kapsamdaki çalışmaları, eksikliklerin, boşanma sürecinin ortaya çıkardığı mağduriyetlerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapacak. Biraz önce de bahsettiğim gibi, adliyelerde kurduğumuz yani şu an 84 tane yerde bulunan aile mahkemesi uygulamasında sunulan destek hizmetleri bizim çalışmalarımız neticelendiğinde 139 tane ağır ceza merkezine yaygınlaştırılacak ve hukuk yargılaması boyutunda aile içi şiddet suçlarını da kapsayacak şekilde etkin bir destek modeli geliştirmeyi düşünüyoruz.

Bunlar şu an, tabii ki planlama sürecindeki hizmetler, ortaya çıkması ve faaliyete başlanması için de kanun tasarısının bir an önce Meclisin gündemine gelmesi ve yasallaşmasını bekliyoruz.

İlgi ve sabrınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Hâkim Bey.

Üyelerimizin sorusu var mı?

Çok sunumumuz var, beş sunum daha var, hızlı devam edelim.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Fatma Hanım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Soru değil ama bize verilen dosyada 3/1/2013'te kurulan bir çalışma grubundan bahsediliyor.

BAŞKAN – Onu sunmadılar herhâlde henüz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – O grubun henüz daha bir çalışması da ortada yok sanırım ama bayağı zaman olmuş, en azından onu edinme, bugüne kadar ne yapmışlar, ne etmişler, her ne kadar bir taslak oluşmasa da...

BAŞKAN – Onu şimdi sunacaksınız değil mi? O dosya şu an sunulacak.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Peki, tamam.

BAŞKAN – Buyurun Osman Bey.

3.- *Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Osman Çakar'ın, Bakanlığın yürütmekte görevli olduğu kamu politikaları çerçevesinde aile bütünlüğünü olumsuz etkilediği tespit edilen unsurlar ve bu unsurların boşanma olaylarına etki si hakkında sunumu*

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Sayın Başkanım, Sayın Başkan Vekilim, değerli Komisyon üyeleri; Sayın Figen Hanım, Daire Başkanım, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüyle ilgili faaliyetleri sundu, Mağdur haklarıyla ilgili olarak da Muhittin Başkanım sunumunu arz ettiler. Ben, Bakanlığımızın diğer birimlerinin, ailenin bütünlüğü, boşanma olaylarının araştırılması ve aile kurumunun güçlendirilmesi açısından yaptığı faaliyetlerle ilgili olarak sizlere bilgi arz edeceğim.

Öncelikle Strateji Geliştirme Başkanlığımız tarafından Sayın Başbakanımızın açıkladığı Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin "Adalete Erişimi Güçlendirmek" başlıklı 8'inci amacı altında, "Hukuk kliniği yöntemlerinin geliştirilmesi" hedefi kapsamında, Bakanlığımız, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara Barosu ve Ankara Üniversitesi arasında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerinin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında hukuk kliniği uygulamalarında bulunmalarına dair bir protokol imzalanmıştır ve bu protokol 1 Ekim 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yapılan protokolle Ankara ve Ankara Batı Adliyesi, aile mahkemeleri, cumhuriyet başsavcılıkları, aile içi şiddet soruşturma büroları, Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ankara İl Müdürlüğüne bağlı merkezlerde Ankara Üniversitesi öğrencileri tarafından, şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin tarafları ve ilgilileri bilgilendirmesi amaçlanmaktadır ve hâlihazırda bu merkezlerde öğrenciler tarafından, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri tarafından şiddet mağdurlarına hukuki destek sağlanmaktadır.

Diğer alanlarımız olan, Kanunlar Genel Müdürlüğü'nün koordinatörlüğünde yapılan mevzuat çalışmalarında ise -biraz önce Sayın Başkanımın da belirttiği- suç mağdurlarına yardım hakkında kanun tasarısına yönelik bir çalışma grubu, komisyon oluşturulmuştur. Bilindiği üzere, Anayasa'nın 2'nci maddesindeki sosyal devlet ilkesine uygun olarak, ülkemizde işlenen bedensel, ruhsal ya da cinsel bütünlüğe saldırı teşkil eden suçlardan dolayı doğrudan doğruya mağdur olanlara veya bu kişilerin ölümü hâlinde

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa : 8

bakmakla yükümlü oldukları kişilere devlet tarafından yardım sağlanmasına ilişkin esas ve usuller hâlihazırda belirlenmiş değil. Bu usullere ilişkin bir tasarı hazırlanmış, bu tasarıda mağdurlara suç sonrası verilecek hizmetlerin, tanınması gereken hakların, yapılacak maddi ve manevi yardımların, sunulacak rehberlik hizmetlerinin, aile ve çocuk mahkemelerinde görev yapan uzmanların görev alanlarının belirlenmesi için hazırlanacak kanun tasarısı üzerinde çalışmak üzere 18/12/2014 tarihinde Bilim Komisyonu kurulmuş ve Komisyon çalışmalarına devam etmektedir. Yine, Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'da değişiklik yapılmasına ilişkin Bakanlığımız Kanunlar Genel Müdürlüğü koordinesinde bir taslak hazırlamıştır. 18/11/2013 tarihinde taslağımız Başbakanlığa gönderilmiştir. Bu taslakta, tasarıda, aile bütünlüğünün sağlanması, özellikle anne ve çocukların korunması, ayrılık veya boşanma gerçekleşecek olsa bile bunun daha sağlıklı koşullarda olmasının sağlanması amacıyla, boşanma ve ayrılıkla ilgili davalarda, aile mahkemesi hâkiminin, eşleri, onların talebi veya resen kendi gördüğü lüzum üzerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde kurulan sosyal hizmet merkezlerine yönlendirebilmesi amaçlanmakta ve buna yönelik değişiklik teklif edilmektedir. Kanun tasarısı bakan değişikliği sebebiyle 21/01/2014 tarihinde yenilenmiştir.

Yine, biraz önce Başkanımın da belirttiği üzere, çocuk teslimi, çocukla kişisel ilişki tesisi, nafaka ve velayete ilişkin uygulamada yaşanan sorunların tespiti, çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve gerektiğinde mevzuat değişikliği yapmak amacıyla Bakanlığımız tarafından 03/01/2013 tarihli Bakan oluruyla bir çalışma grubu kurulmuştur ve -çalışma grubu çalışmalarına devam etmekte- biraz önce belirtilen hususlardaki sıkıntıları tespit etmektedir ancak hâlihazırda bir kanun taslağı oluşturulamamıştır.

Yine, bunun bir yansıması, hâlihazırda kurulmuş bulunan İcra ve İflas Kanunu Bilim Komisyonunda İcra ve İflas Kanunu'nun aksayan yönlerini dikkate alarak gelişen ve değişen sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelere uygun bir kanun tasarısı hazırlığı başlamıştır. 9/2/2015 tarihinde Bilim Komisyonu kurulmuştur. Bu Bilim Komisyonunda İcra ve İflas Kanunu'nu kapsamındaki çocuk teslimi, çocukla şahsi münasebet tesisine dair ilanların icrası, çocuk teslimi emrine muhalefetin cezası, nafaka yükümlülüğüne muhalefetin cezasına ilişkin hususlar bu Komisyon çalışma alanı içinde yer almaktadır. Hâlihazırda hukuki alanlara ilişkin çalışma tamamlanmış ancak Başkanın biraz önce belirttiği, çocuk teslimi emrine muhalefetin cezası, nafaka yükümlülüğüne muhalefetin cezasına ilişkin ceza alt komisyonu çalışmalarına henüz başlayamamıştır, devam etmektedir.

Yine, Bakanlığımızın diğer bir birimi olan Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne Komisyonunuzun çalışma alanı kapsamında uygulamalar mevcuttur. Bilindiği üzere, tutuklu ve hükümlü bireylerin ceza infaz kurumuna alınması hâlinde aile bütünlüğü ve birlikteliği üzerinde olumsuz etkiler yaşanmaktadır. Ceza süresinin uzamasıyla birlikte aile bağları zayıflamakta, boşanma oranları artmaktadır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, özür diliyorum, şu paragrafta.. Tutuklu hükümlülerin bir araya gelmesi aile bütünlüğünü zayıflatmakta mıdır?

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Hayır, ceza infaz kurumuna alınması hâlinde aile bütünlüğü..

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet, onun için yasa geçti İnfaz Kanunu'nda, ailenin bütünleşmesi açısından, ailenin birliği açısından odalar açıldı, yani bunu mu kastetmeye çalışıyorsunuz?

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Devamında o var Sayın Vekilim, o izah edilecek. Bu kapsamda..

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çünkü, tam tersi gerekçeyle oradaki aile bütünlüğü açısından o odalar açıldı, aileler buluşturuldu, hatta bir gece konuk olarak kalma getirildi. Yani bu husus..

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Onun sayısal verilerini de getiriyorum devamında efendim.

BAŞKAN – Sayın Tanal, bitirsin o zaman soralım sorumuzu.

Buyurun.

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Bu nedenle ceza infaz kurumuna giriş ile sonrasında hükümlü ve tutuklular için yeniden aile bağlarının kuvvetlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmakta. Dışarıyla ilişkiler kurması ve sürdürülmesine yönelik mevzuat düzenlemelerinin yanı sıra ceza infaz kurumlarında psikososyal yardım servisleri ve eğitim servisleri oluşturularak hükümlü ve tutuklular ile ailelerine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, 30 Mart 2013 tarihinde yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca kapalı ceza infaz kurumlarındaki evli hükümlü ve tutuklulara kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleriyle mahrem görüşme ödülü verilebilmektedir. Bu yönetmelik kapsamında, 2013 yılında 9.204 olan mahrem görüşme ödülü sayısı 2015 yılında 23.894'e, 2016 yılı Ocak ayı itibarıyla ise 1.942'ye ulaşmıştır. Yine, bu yönetmelik kapsamında, çocuk tutuklu hükümlünün aile ve babasıyla veya vasisiyle görüşme ödülü olarak 2013 yılında 574; 2015 yılında 725; 2016 Ocak ayı itibarıyla toplam 40 ödül uygulaması gerçekleşmiştir.

0-18 yaş aile eğitimlerinde ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen bu eğitim kapsamında ceza infaz kurumlarında 8-18 yaş grubu çocuğu bulunan hükümlü, tutuklu ve ayrıca kurum personeli ebeveynler bir araya getirilerek bu yaş dönemi içinde bulunan çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimleri hakkında bilgiler verilmekte. Aynı zamanda 0-3, 3-6 yaş grubundaki çocuklara çocuk eğitim materyalleri ile ebeveynlere ödevler verilmektedir.

Yine, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 65'inci maddesinde anneleri hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan 0-6 yaş grubu çocukların annelerinin yanında kalabileceği hüküm altına

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 9

alındığından bu çocuklara yönelik olarak müstakil kadın ceza infaz kurumlarının tamamında, kapalı ceza infaz kurumlarının ise bir bölümünde kreş hizmetleri verilmektedir.

Yine, ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların aileleriyle kişisel ilişkilerinin kurulması ve/veya ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi kurum sürecinde ve sonrasında topluma uyum sağlayan bireyler olabilmeleri yolunda aile desteğinin sağlanması, ailelerin çocukların içinde buldukları durumla ilgili farkındalıklarının artırılması ve bu konuda sorumluluk almaları için yönlendirilmeleri ve benzeri konularda sosyal hizmet uzmanları ve yine cezaevindeki psikologlar tarafından grup eğitimleri gerçekleştirilmektedir.

BAŞKAN – Bununla ilgili bir sayı verebiliyor muyuz?

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Sayı, ayrıntılı olarak raporda, Bakan Bey'in konuşmasından önce vereceğiz efendim.

BAŞKAN – Hayır, hayır ailesiyle beraber cezaevinde kalan çocukların sayısı ile ilgili bir veri var mı elimizde?

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Verebiliriz ama şu an öyle bir hazırlığımız yok, onu raporumuza ekleyelim.

BAŞKAN – Tamam, rapora yazılı olarak ekleyelim onu.

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Ceza Tevkifevlerinden o bilgiyi edineyim.

Bu eğitimler, ergeni tanıma, çatışmaları çözmek, sorumluluk üstlenilmesini sağlamak, olumlu davranışları yüreklendirmek, çocuk hakları gibi konulardan oluşmaktadır.

Ayrıca, ceza infaz kurumlarında bulunan mahkûm kadınların Kariyer Planlama Merkezleri Projesi de yürütülmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kadın statüsü genel müdürlüğü ve Bakanlığımız Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü iş birliğinde mahkûm kadınlar için Kariyer Planlama Merkezleri Projesi yürütülmüştür. Bu projenin devamı kapsamında projenin sürdürülebilirliğine yönelik yine iki genel müdürlük, bakanlıkların iki genel müdürlüğü arasında 30/1/2015 tarihinde bir protokol imzalanmıştır. Bu projeye kadınların kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayarak hayata etkin katılımlarını ve toplumsal hayata uyumları kolaylaştırılacaktır. Mahkûm kadınların cezaları tamamlandıktan sonra toplumsal hayata uyumlarının kolaylaştırılması, suçtan uzaklaşmalarını sağlayarak tüm topluma önemli katkı sağlayacaktır. Bu sistemin başkaca bir önemli tarafı da uyarlamaların yapılması hâlinde çocuk ve erkek mahkûmlara, hatta dezavantajlı kesimlere de uygulanabilecek bir sistem olmasıdır.

Ceza infaz kurumlarında ayrıca elektronik izleme yöntemi uygulanmaktadır. Bu şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntem ve araçlarla toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan mağdur ve toplumun korunmasını destekleyen kararların infaz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir elektronik izleme yöntemi. Yöntemde elektronik kelepçe kullanılmaktadır ki suç ayırımı yapılmadan verilen kararların niteliğine göre şüpheli, sanık ve hükümlülere elektronik kelepçe takılabilmektedir. Elektronik izlemede hüküm öncesinde tutuklama yerine verilen bazı adli kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesi için hüküm sonrasında hapis cezasının yerine verilecek bazı seçenek yaptırımların salıverme sonrasında ise ceza infaz kurumundan salıverilen ancak denetimi devam eden hükümlülerin toplum içinde denetim ve takibinde elektronik kelepçe kullanılmaktadır.

Elektronik izleme de haklarında belirli yerlere gitmekten yasaklama veya belirlenen konut, yer ya da bölgeden çıkmama ya da belirlenen kişilere yaklaşmamaya dair verilen denetimli serbestlik kararları cihazların kullanılması suretiyle yerine getirilmektedir. Elektronik izleme sistemi doğrudan aile bütünlüğünü ve aile ilişkilerini korumaya yönelik olmamakla beraber dolaylı olarak aile içi ilişkileri etkileyebilmektedir, ki elektronik izleme sistemiyle özellikle kendi evlerinde kişiler denetim altındayken aile bireyleriyle ilişkileri güçlenmektedir.

Bakanlığımızın diğer bir birimi olan Eğitim Dairesi Başkanlığınca Komisyonumuzun faaliyetlerine dair 2015 yılında çocuk, çocuk ağır ceza, aile mahkemelerinde göreve yeni başlayan psikolog, pedagoğ, sosyal çalışmacılara, kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, mağdur çocukla görüşme teknikleri, mağdura yaklaşım konularını içeren oryantasyon eğitim seminerleri ve 71 hukuk mahkemeleri yazı işleri müdürü ve 139 adli, idari yargı komisyon yazı işleri müdürüne 214 adli ve idari yargı komisyon zabıt kâtibine kadına karşı şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği dersinin yer aldığı hizmet içi eğitim semineri düzenlenmiştir. 2016 yılında ise bu seminer devam etmiş ve 812 adli yargı Cumhuriyet Başsavcılığı zabıt kâtibine bu hizmet içi eğitim semineri düzenlenmiştir. Yine, Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından 2016 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne yürütülen Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında 26 il aile mahkemesince görevli 25 psikolog, pedagoğ ve sosyal çalışmacıya, 26 il Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu ile aile mahkemesinde görevli 23 yazı işleri müdürüne Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi 2'nci pilot eğitimle 26 il Cumhuriyet Başsavcılığı Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu ile aile mahkemesinde görevli 102 yazı işleri müdürüne Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, yazı işleri müdürlerine yönelik eğitim düzenlenmiştir.

Türkiye Adalet Akademisi tarafından ise hâkim ve savcı adaylarına meslek öncesi eğitim kapsamında 6284 sayılı Kanun uygulamaları ve "Aile Hukukundan Kaynaklanan Davalar" konulu dersler verilmektedir. Yine, hâkim ve cumhuriyet savcılarında yönelik olarak ise 6284 sayılı Kanun kapsamında "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi, Boşanma ve Mal Rejimleri Davaları" konulu meslek içi eğitim seminerleri düzenlenmektedir. Yine, Adalet Akademisi tarafından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ortağı bulunduğu Aile İçi Şiddetle Mücadele Proje'si yürütülmektedir.

Arz ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Üyelerimizin soruları var mı?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 10

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben öncelikle teşekkür ediyorum sunumunuz için.

Bir konuyu merak ediyorum, bu konuyla ilgili bilgi almak istiyorum. Ceza infaz kurumlarında kalan çocukların dış dünyayla teması ve sosyalleşmesi için kreşler açıldığını ifade ettiniz. Farklı programlar uygulanıyor mu? Bu çocuklar dış dünyaya belli programlar dâhilinde çıkıyor mu? Bunun bilgisini ben rica edeceğim, hatta mümkünse uygulanan programların örneğini de rica edeceğim yani geziler mi düzenleniyor, neler yapılıyor?

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Çocuklu hükümlü ve tutuklular için uygulanan “Psikososyal Müdahale Programları” başlığı altında cezaevinde, raporumuzda yazacaktık ama...

BAŞKAN – Çocuk hükümlüleri mi kastettiniz Deniz Hanım, annesi yanında kalan mı?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Annesi yanında kalan.

BAŞKAN – Annesi yanında kalan çocukları kastettiniz, ben de öyle anladım. O kreş hizmetlerinin devamında yapılan programı soruyor vekili mi.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Veya aynı döneme denk gelen.

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Dışarıdaki Çocuk Projesi var bu kapsamda. Annesi ceza ve infaz kurumunda olan çocukların ve bakım verilenlerin psikososyal açıdan güçlendirilmesini hedefleyen AB Türkiye Sivil Toplum Diyaloğu hibe programı destekli bir proje yürütülmekte Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğümüzce. Proje kapsamında annesi ceza ve infaz kurumunda bulunan çocukların anneden ayrı kalma sürecindeki baş etme mekanizmaları desteklenmekte, psikososyal gelişimleri değerlendirilmekte, ihtiyaçları tespit edilerek mevcut durum analizi yapılmaktadır. Bu projede Bakırköy ve Gebze Kadın Kapalı Ceza İnfaz kurumlarında Türkiye Çocukları Yeniden Özgürlük Vakfı (TCYOV) tarafından yürütülmekte. Proje, 1/9/2014-30/6/2015 tarihleri arasında yürütülerek tamamlanmıştır. Proje sonucunda, “Dışarıdaki Çocuk” adlı bir bilgilendirme kitapçığı hazırlanmıştır. Vakıf tarafından ayrıca “Mor Güvercin Projesi” tamamlanmış ve “İçerideki Çocuk Projesi” ile 6 kurumda kurum kreşlerinin yenilenmesi çalışmalarına devam edilmektedir. Bunu detaylı olarak raporumuza da yazabiliriz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Mümkünse, ben özellikle bu konuda bilgilenecek istiyorum, projeye ilgili olarak.

Bir de kayıtlara geçmesi açısından bir düşüncemi ifade etmek istiyorum: Farklı bölgelerde, özellikle çocuklarıyla bir arada ceza infaz kurumlarında kalmak durumunda olan anne tutuklular için, bence, ayrı cezaevleri planlanmalı ki bu çocukların fiziksel gelişimini, psikolojik gelişimini destekleyen, aynı zamanda onların sosyalleşmesine de yardımcı olan ayrı infaz evleri gerekmektedir, ceza infaz evleri gerekmektedir diye düşünüyorum. Bu konuyu da dikkate alırsanız sevinirim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Buyurun Burcu Hanım.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Şimdi, burada aile içi şiddetle ilgili olarak ve kadına karşı şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıyla ilgili olarak hizmet içi eğitim semineri yapıldığından, özellikle adli personele bu tip eğitim semineri yapıldığından bahsettiniz. Fakat burada, uygulamada, biliyoruz ki biz İstanbul Sözleşmesi –kadına karşı şiddetle ilgili- çok önemli bir sözleşme, Türkiye'nin ev sahibi olduğu, taraf olduğu bir sözleşme ama uygulamada ne yazık ki birçok hâkimimizin dahi bihaber olduğu bir sözleşme ve bu sözleşmenin uygulanması aşamasında özellikle hukukçu arkadaşlarımız, avukat arkadaşlarımız çok büyük sıkıntılar yaşıyor. Bu konuyla ilgili olarak, hâkimlerimize yönelik bir hizmet içi eğitim semineri var mı, yapılacak mı ya da yapıldı mı? Bununla ilgili bilgi almak istiyorum.

Bir de “Bu nafaka ve tazminatlar belirlenirken kayıt dışı gelirler tespit edilemiyor, bu tip sıkıntılar var.” diye biraz önce de söylediniz. Nafaka ve tazminat belirlenirken, öncelikli olarak kişinin kusuru ve ikincisi sosyal, ekonomik durum araştırmasına göre belirleniyor ve ülkemizde ne yazık ki sosyal, ekonomik durum araştırması yapılırken sadece kişilerin beyanına göre kolluk kuvveti, beyanı esas alarak o sosyal, ekonomik durum araştırmasını yapıyor ve burada da eğer siz karşı taraf olarak başkaca bir delil ortaya koymazsanız yani kişinin gerçek gelirini gösteren, gerçek mal varlığını gösteren envanterleri, delilleri dosyaya sunmazsanız, o gelen sosyal, ekonomik durum araştırmasına göre hâkim karar vermek durumunda kalıyor. Bununla ilgili olarak herhangi bir çalışma yapılması düşünülüyor mu? Yani sosyal, ekonomik durum araştırmasının doğru dürüst, kapsamlı bir şekilde yapılabilmesi için.... Çünkü, burada, biz daha önce Nafaka Mağdurları Platformu temsilcilerini de dinledik ve açıkça konuşmak gerekirse hukukçu olarak benim tespitim şu oldu: Yasalardaki eksiklik ya da boşluktan ziyade burada uygulamadaki sıkıntılar yüzünden insanlar ne yazık ki mağdur olabilmekte. Onun için, bu uygulamaların daha doğru, daha etkin bir şekilde yapılabilmesi için ki, özellikle sosyal, ekonomik durum araştırması çok önemlidir nafaka ve tazminat belirlenirken, ne bileyim, daha önceki toplantılarda, mesela Mahmut Bey'in söylediği, kişinin kredi kartı dökümleri-beyan olarak- maaş bordroları, bunlar mahkeme tarafından istenemez mi? Yani bankalardan, tapudan, trafikten, üzerine kayıtlı olan mal varlığı, kredi kartı dökümleri... Bunları, kolluk kuvvetleri, evet, tamam yapılabilir ama tek başına kolluk kuvvetlerinin yapmış olduğu sosyal, ekonomik durum araştırmasının yetersiz olduğu kanısındayız. Onun için, bu tip şeylerin resen, tamamen, tüm mahkemeler tarafından, tüm aile mahkemeleri ve aile mahkemeleri sıfatıyla davalara bakan asliye hukuk mahkemeleri hâkimleri tarafından resen istenmesi konusunda bir çalışmanız var mı?

Bir de şunu da belirtmek istiyorum...

BAŞKAN – Toparlayabilerseniz Burcu Hanım, daha sunumumuz var, lütfen...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Evet.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016

Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 11

Çocukların icra kanalıyla şahsi münasebet tesisine ilişkin olarak biz bu konuda bir kanun teklifi sunduk, gruptan geçti, komisyona da gelecek. Çocukların alacaklı anne-borçlu baba ya da alacaklı baba-borçlu anne gibi bir haciz tutanağıyla teslim edilmesinin çocuğun menfaati açısından, çocuğun psikolojik ve sosyal gelişimi açısından olumsuz olacağı kanaatiyle çocuk tesliminin icra kanalıyla yapılmasının kaldırılmasına ilişkin bir yasa teklifimiz oldu. Bu konunun da Komisyonda değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, değerli bürokrat arkadaşlar, yargıçlar; geç geldiğim için özür dilerim. Ben, Mahmut Tanal.

Hakikaten aydınlatıcı bir sunumdu, çok sağ olun değerli yargıcım ancak şunu söylemeden geçemeyeceğim: Ben, 24'üncü Dönemde de İnsan Hakları Komisyonundaydım, cezaevlerini çok ziyaret ettik. Kreşler var, her yerde kreş yok, belirli yerlerde var ancak aşağı yukarı cezaevinde kadınlarımızın çocukları varsa bazı yerlerde dışarıdaki kreşlerle bir sözleşme yapılmış durumda ancak vasiye, vasiye gibi bazı sebeplerden dolayı çocuklar kreşlere götürülüp getirilemiyor. Bu anlamda, bize iletilen şikâyetler açısından bu mağduriyetler var; bir.

İkinci bir mağduriyet: Anne çocukla birlikte kalıyor sabahtan akşama kadar, bazen cumartesi, pazar günleri kaldıkları zaman yetişkinlerle birlikte kalıyor; çocuğun gelişimi açısından sakıncalı. Cumartesi, pazar günü o kreşi gönderilmeyen çocukların aslında oyun oynama alanlarında bir araya getirilmesi gerekirken bir araya getirilmiyor.

Üçüncü bir nokta: Burada, anneleriyle birlikte kalan çocukların bulunduğu koşullarda çocuk televizyon kanalları yok. Çocuk televizyon kanalları olmadığı gibi, çocuklara yönelik program da yok.

Bunlar çocuk gelişimi açısından... Ben kutluyorum, evrak üzerinden ancak bu kadar mükemmel gösterilebilir ama fiilî durum itibarıyla -Değerli Başkanımız aslında, muhtemelen belki öyle bir çalışma da yapmışlardır ama yapmamışlarsa onu da ben öneririm- genellikle çocuklu annelerin kaldığı koşullara gidip, onları da mahallinde dinlemekte yarar var.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Tanal.

Şöyle yapalım: Diğer vekilimizin de sorularını veya yorumlarını dinleyelim, siz ikisine bir cevap verin.

Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ben çok kısa sadece şu raporu sormak istiyorum: Çocuk teslimi, çocukla kişisel ilişki, nafaka ve velayete ilişkin bir sayfanızda “3/1/2013 tarihli Bakan oluruyla bir çalışma grubu kurulmuştur.” diye bir bilgi yer alıyor. Bu çalışma grubunun bugüne kadar çalışmaları ne olmuştur? Varsa bugüne kadar, somut itibarıyla hangi aşamaya getirilmiştir? Bununla ilgili varsa bilgi sunmanız mümkün müdür?

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Hürriyet.

Buyurunuz.

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR - Öncelikle sayın vekilimizin İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili hâkim eğitiminin olup olmadığına ilişkin sorusunu cevaplamak istiyorum. Hâkim, savcılara yönelik eğitimler, Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilmektedir. Hâli hazırda bildirdiğim eğitimler kapsamında özellikle, bilindiği üzere, İstanbul Sözleşmesi'nin de etkisiyle 6284 sayılı Kanun'da değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda, o bilgilerin de verildiğini düşünüyorum ancak bunu da bir tavsiye olarak not ettim, ilgili birimlere ben de bildirilmesi hususunda girişimde bulunacağım.

İkinci olarak, nafaka miktarının belirlenmesinde, uygulamadan sayın hâkimlerim de buradalar, onların sunumlarında mutlaka, nerelerde, nasıl araştırma yapıldığı hususunda bilgi verilecektir. Hiçbir hâkimin gerçekten mağdur durumda olduğuna inandığı bir davacı ya da davalıya kötü netice doğuracak şekilde araştırma yapmayacağını düşünüyoruz ancak bu da eğitim konusu olabilir. Bu konuda, yine dediğim gibi Adalet Akademisine tavsiyede bulunabiliriz.

Yine, çocukların icra yoluyla teslim edilmesi için teklif verdiniz. Bu konuda, sayın vekilim sizin de aynı kapsamda olacak, hâli hazırda Kanunlar Genel Müdürlüğü bünyesinde icra iflas komisyonunda hukuk kısmı tamamlandı ancak malum olduğu üzere, bilim komisyonları çalışmalarını gizli yürütüyor, bitirilmeden açıklanmıyor. Taslak oluşunca verilecek ancak aşamaların bildirilmesinde bir mahzur yok, hukukla ilgili kısmı tamamlandı. Cezaya ilişkin yani çocuk teslimi ve nafaka borcunu ödememek suçlarına ilişkin aşamaya gelindi, bu aşamadan sonra -aylık toplanıyor, malum olduğu üzere, bilim komisyonları hocalardan oluşuyor, İstanbul'dan, Ankara'dan seçkin hocalardan destek alıyoruz, yine Bakanlık taşradaki hâkimlerle birlikte komisyon kuruluyor, en erken aylık toplanarak faaliyet yürütmekteler ama- ceza kısmına yeni gelindi. Bu konuda bilgi verebilirim.

BAŞKAN – Sayın Tanal'ın vardı sorusu.

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR - Sayın Tanal'ın sorusu: Bu Cezaevinde çocuk kanalıyla ilgili talebi özellikle -ben de küçük çocuk sahibiyim, bu konuda hassasiyet de taşıyorum- ben Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bu husustaki sorunuzu da iletip gerekli girişimlerde bulunmalarını söyleyeceğim.

Kreşlerle ilgili...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sözüünüzü kesiyorum ama...

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR – Estağfurullah.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 12

MAHMUT TANAL (İstanbul) - Kütüphanede yetişkinler için dergi ve kitap olduğu hâlde -hepimiz evde çocuğumuza mesela Bilim ve Çocuk dergisi, nedir, doğa kartları var, hayvan kartları, vesaire var, o anlamda- kütüphaneyle ilgili, çocuklar hiç hesaba katılmamış, hiç yok.

Aynı zamanda, çocuklarla ilgili mesela alışveriş açısından, oradaki kantinde çocuklar yine hesaba katılmamış yani kantine gidin bir bakın, o da hesaba katılmamış. Yani, bu, başlı başına apayrı bir konu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Tanal.

HUKUK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TETKİK HÂKİMİ OSMAN ÇAKAR - Başka soru yoksa...

BAŞKAN - Teşekkür ederim Hâkim Bey.

Hâkime Hanımın bir söz talebi, az önceki konuyla ilgili bir açıklama talebi vardı.

Buyurunuz.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRA BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Çok teşekkür ederim.

Ben, biraz önceki açıklamamla ilgili düzeltme yapmak istiyorum.

Evlenme sayılarını boşanma sayılarına oranladığımız tablodaki evlenme sayıları verileri TÜİK'e ait, boşanma sayıları bizim, oranlama, tablo bize ait.

Yanlışlık olmasın diye söz aldım.

BAŞKAN – Tamam yani TÜİK'i saymayalım, bunu sayalım.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRA BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet, kesinlikle. Açıklama yapmak istedim. Bizim de oradaki amacımız, Sayın Vekilimiz Ali Özkaya Bey'in söylediği gibi, reel, 2014'te evlenenlerin ne kadarı boşandı değil de evlenme ve boşanma sayılarına ilişkin.

BAŞKAN – Dosya sayısı olarak bakılabilir, doğru.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRA BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Dosya sayısı olarak...

BAŞKAN - Hukuk açısından dosya sayısı verisidir bu. Ama bir sosyolojik veri oluşturmayacağı kanaatindeyim ben.

ADALET BAKANLIĞI ADLİ SİCİL DAİRA BAŞKANI HÂKİM FİGEN BENEK – Evet, sosyodemografik veri olarak değil.

BAŞKAN – Dosya sayısı açısından veridir, şu kadar evlenme işlemi yapılmıştır, şu kadar boşanma işlemi yapılmıştır açısından bir veri olduğunu kabul ediyorum ben de.

Teşekkür ederim Hâkime Hanım. Sağ olunuz.

Şimdi, Ankara Aile Mahkemesi hâkimlerimizin sunumları olacak.

Sayın Zeynep Öksüzoğlu, on-on beş dakika içeri sinde toparlayabilir miyiz.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – İnşallah.

BAŞKAN – Sevinirim çünkü diğer hâkimlerimizi ve uzmanlarımızı dinleyeceğiz.

Maksimum dört buçuk gibi de kapatsak iyi olacak Komisyonu.

Buyurunuz.

4.- *Ankara 1.Aile Mahkemesi Hâkimi Zeynep Öksüzoğlu'nun, boşanma ve ayrılık süreci, boşanmanın ferileri, uygulamaya ilişkin bilgi, deneyimler ile karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu*

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Sayın Başkanım, sayın Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, Ankara 1. Aile Mahkemesi hâkimiyim. Yaklaşık on iki yıldır aile mahkemesi hâkimi olarak görev yapıyorum. Daha önce de aile hukuk mahkemesi hâkimi olarak görev yaptım. Yirmi beş yıllık hâkimlik hayatım var.

Aile mahkemesinde görev yapmaya başladıktan sonra, aile mahkemesi hâkimliğinin çok farklı bir hâkimlik olduğunu gördüm, yaşıyorum. Gerçekten, diğer hâkimlikler gibi değil. Çok daha farklı bir görev yapıyoruz. İnsanların hayatlarına dokunuyoruz, evlerin içine giriyoruz, yatak odalarına giriyoruz, çocuklarını ellerinden alıyoruz, belki evlerinden uzaklaştırıyoruz. Çok önemli bir görev yapıyoruz. Manevi yönü çok ağır bir meslek bu bence. Ezilen insanları görüyorsunuz, mağdur kadınları, mağdur erkekleri ve maalesef, arada kalan çocukları görüyoruz. Biz de bu toplumun içinde yaşıyoruz. Toplumun sıkıntılarını görüyoruz, kuralları görüyoruz, ezilen insanları... Benim kürsüden gözlerimin dolduğu zamanlar oluyor yaşananları gördüğümüz zaman. Bunu belirtmek istedim.

Aile Mahkemeleri Kuruluş Kanunu'nda da aile mahkemesi hâkimlerinin tercihen evli, çocuklu ve 30 yaşını doldurmuş olması... Bu, çok önemli bir şey ve HSYK'yı, arkadaşlarımızı ziyaret ettiğimiz zaman da dile getiriyorum, aile duyarlılığı olan hâkimlerin aile mahkemelerinde görevlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum ve söylüyorum. Özellikle de kadın hâkimlerin olması gerektiğini düşünüyorum. Gerçekten, bir araya geliyoruz eğitim seminerlerinde, başka zamanlarda, anne olarak bakış açımız gerçekten çok farklı, daha ayrıntıcı düşünüyorum, daha farklı değerlendiriyoruz. Erkek hâkim arkadaşlarımız alınmasınlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bence ayrımcılığı reddetmek lazım.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Ayrımcılık yapmıyorum, şöyle bir şey söylüyorum: Pozitif anlamda, bakış açısında...

BAŞKAN – Empati kurmak anlamında, daha çok kadın mağduriyetleri noktasında.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Erkekler o kadar duygusuz değil ya!

BAŞKAN – Onu demek istememiştir eminim hâkime hanım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 13

Buyurun.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Erkek arkadaşlar kadının korunmaya muhtaç bir varlık olduğunu düşünüyorlar, kararlarıyla da bunu gösteriyorlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hiç öyle düşünmüyorum.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yok, tenzih ederim öyle düşünmeyen arkadaşlarımı ama... Sohbetlerimizde bu şekilde anlaşıyor. Kadınlar mağdur oluyor, kadınlar şiddete uğruyor, çok büyük oranda eziliyorlar ama bu bakış açısının değişmesi lazım. Kadın ikinci sınıf değil, korunmaya muhtaç değil, elbette korunacağı yönler, mağdur olduğu yerler de var ama eşit birey olarak görmemiz gerektiğini düşünüyorum, bu anlamda bakış açısından bahsediyorum.

Aile mahkemeleri, 4787 sayılı Kanunla kuruldu. Türk Medeni Kanunu'nun "Aile Hukuku" başlığını taşıyan 2'nci kitabının ikinci kısmındaki aile hukukundan doğal davalar, milletlerarası özel hukuk kanunundaki tanıma, tenfiz davalarına bakıyor.

Aile mahkemeleri kurulduğu zaman, yargıçlar arasında da şöyle bir inanış var, aile mahkemeleri kolay mahkemeler. Baktığınız alan çok sınırlı ama uygulamada öyle değil. Diğer mahkemelerde duruşmalar 11.00' de biter, biz 16.00-17.00' ye kadar duruşma yaparız, tanık dinleriz. Yorumcu ve aslında, görev alanımız da çok geniş, sanıldığı kadar az değil.

Nişanlanmadan başlayan davalarımız var. Evlenmeye izin verilmesine ilişkin dava var.

Şimdi, evlenme yaşıyla ilgili, ben hâkim olarak önerilerimi de söylemek istiyorum bu arada. Kesinlikle İstanbul Sözleşmesi' ne uygun olarak evlenme yaşının 18 yaş olarak belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani, belki bundan yirmi yıl önce, otuz yıl önce toplumun değerleri açısından 17 yaş erken bir yaş değildi ama artık, gelişmişlik açısından 18 yaşını doldurmadan insanların evlenmemesi gerektiğini düşünüyorum, bunun sözleşmeye de uygun olarak ortadan kalkması gerektiğini, yaşın doldurulması gerektiğini düşünüyorum.

Bekleme süresinin kaldırılması, iddet müddetinin, nesebin karışması açısından bu doğru bir şey ama bunun mahkeme süreciyle olmasına gerek yok; bunun da nüfus müdürlüklerine, hamile olmadığı konusunda bir sağlık raporuyla bu ortadan kaldırılabilir. Yani, mahkemenin işini azaltıcı anlamda bu şekilde olabilir.

Evliliğin iptali davalarına bakıyoruz, mutlak butlan, nispi butlan, yanılma sebeplerine dayalı.

BAŞKAN – Hâkime Hanım, sözünüzü kesiyorum ama yani gebe olmadığı ama olduğu da yani varsa gebelik...

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Evlenmeye izin verilmiyor, nikâh yapılmıyor o zaman.

BAŞKAN – Evet, mevzuatı biliyorum ama siz dediniz ya, gebelik testiyle gebe olmadığı belirlenerek nüfusta bu kaldırılabilir.

Gebe olduğunda da aslında, bu süre uzun bir süre değil mi? Yani gebeyse, gebelik tespit edildikten sonra bir yeni evlilik noktasında benzer bir yöntemle yapılamaz mı? Sadece soru soruyorum.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani, çocuğun nesebinin karışmaması açısından yasa koyucu bunu getirmiş.

BAŞKAN – Ama gebelik testi olma kaydıyla.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani, gebelik testi de işte babalığın tespiti açısından, eğer hamileyse babanın kim olduğu önemli olduğu için...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yani eski eş evlenirse o gebelik şartı var.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Boşanmış olsa bile, boşandığı eşin nüfusuna kaydedildiği için çocuk...

BAŞKAN – Devam edelim.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Boşanma sebeplerine daha sonra geleceğim.

Ayrılık kararı verilmesine ilişkin davalar, soyadı kullanmaya izin davası, boşanmadan sonra açılan maddi manevi tazminat davaları, nafaka davaları, mal rejiminin tasfiyesi davaları ki ben istatistiklerdeki verilerin çok sağlıklı girilmediğini düşünüyorum. Adli sicil istatistik bundan sonra yeni modül oluşturuyor. Mesela yüzde 43 anlaşmalı boşanma oranı verildi, kesinlikle bu kadar yüksek bir oran yok, belki yüzde 10'dur anlaşmalı boşanma. Anlaşmalı boşanma diye açılıp çekişmeli boşanmaya dönen davalar var ya da çekişmeli açılıp anlaşmalıya dönen yani bunların istatistiki anlamda çok da sağlıklı olduğunu düşünmüyorum, en fazla anlaşmalı boşanma yüzde 10 civarında bizim yıl içinde baktığımız davalarda.

Mal rejimi tasfiyesi davaları da aile mahkemelerinin oldukça ağır ve zor davaları. Yargıtayda bu konuda net görüşler oluşmadı, çok da sıkıntılı ve çok uzun süren davalar.

Geçen toplantıya katıldığımda mağdur baba, on yedi yıldır boşanamadığını söylemişti ama sonraki söylemlerinden aslında boşandığı, ama diğer davaların devam ettiği anlaşıldı. Yani mal rejimi davaları çok uzun süren davalar. Zaten boşanmanın kesinleşmesini bekliyor, evliliğin sona ermiş olması gerekiyor yasa gereğince onu görebilmemiz için, boşanma davası üç yıl sürüyor, birlikte açılıyor, onu bekliyor, ondan sonra yargılama süreci, itirazlar, temyiz süreci uzun davalar ve zor davalar, hâkimler için de zor davalar.

Kayıt dışı ekonomi var, kayıt getirtemiyorsunuz. Yani biz sosyal dayanışması olan bir toplumuz, aileler destek oluyor, anneler babalar destek oluyor, bunda ispatlarla ilgili çok büyük sorun yaşanıyor ve bir hak kaybı oluyor insanlarda.

Bizim aile mahkemelerinde benim de çok üzerinde durduğum velayet davaları, velayetin tevdi boşanma içinde, bu da basit usule tabi olmasına rağmen mahkemeleri çok meşgul eden ve zor davalar.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 14

Evliliğe hâkimin müdahalesine ilişkin davalar var, yine aile konut şerhine ilişkin davalar var, bazı hâllerde hâkimin evliliğe müdahalesine ilişkin talepler olduğu zaman açılan davalar var. Eşin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına ilişkin davalar verebiliyoruz.

Soy bağı tesisi davaları ve reddi davaları, tanıma, tanınmanın iptali, çocuğun tanınması ve iptali.

Evlât edinme davaları, bunlar da önemli davalar. Evlât edinmeye ilişkin davalar, yine bu evlât edinmede ana babanın rızasının aranmaması, evlâtlık ilişkisinin kaldırılması davası.

Kişisel ilişki davaları oldukça önemli ve yer tutuyor baktığımız davalar arasında.

Çocuk için bağımsız açılan nafaka davaları, yine velayetin değiştirilmesi, kaldırılmasına ilişkin davalar var.

Çocuk mallarının korunmasına ilişkin açılan davalar var. Çocuk, anne baba boşandıği zaman ya da ebeveynlerden bir tanesi öldüğü zaman, çocukların mallarının korunmasına ilişkin nüfus müdürlükleri bize bildirimde bulunuyorlar. Çok işlevsel davalar değil ama en azından çocukların mallarını onların yararına kullanması gerektiği konusunda veli uyarılıyor, gerekirse de hâkim müdahale ediyor, bu da epeyce bir yekûn tutuyor dosyalarımız arasında.

Yine, velayetiniz altındaki çocuğun verdiği zararlara ilişkin davalar da aile mahkemelerinde açılıyor.

Boşanma hukukundan kaynaklanan menfi tespit, işte, nafaka alacağına ilişkin örneğin itirazın iptali davaları var.

Ayrıca, 6284 sayılı Kanun gereğince verilen tedbirler çok çok önemli bir sayı tutuyor. İşimizin içerisinde bu görünmüyor ama 6284 sayılı Kanun'dan önce değişik iş esasına kaydediliyor, aslında dava diye girilmiş istatistikte ama dava değil onlar, tedbir, değişik iş esasına giren. Yılda 150 tane geliyordu, şu anda bin tane değişik işe bir tane mahkeme karar veriyor, ayrıca boşanma davasında verdiği tedbir kararları dışında, bu sadece değişik işten gelen.

Eve dön ihtarı, tevdi mahalli tayini, tanıma –tenfiz- davaları, ziyet eşyası, kişisel alacak davaları da önemli davalardan, çok da çekişmeli ve boşanma protokolünden kaynaklanan alacak davaları benim tespit edemediğim davalar.

Şimdi, boşanma komisyonumuzun konusu da genel boşanma nedeni, evlilik birliğinin temelinden sarsılması ve özel boşanma nedenleri var: Zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme, haysiyetsiz hayat sürme, terk ve akıl hastalığı.

Şimdi, zina Ceza Kanunu'na göre suç olmaktan çıktı ama bir boşanma nedeni. Yalnız bu kanun metninde cinsel ilişkinin karşı cinse olması gerektiği konusunda bir hüküm var ancak artık eşcinsel ilişkiler de var yani onun da, evlilik içinde başkasıyla ilişkinin de zina kapsamına alınması gerektiğini düşünüyorum. Yani bir kadınla beraber olursa zina oluyor ama başka bir erkek başka bir erkekle olursa zina sayılmıyor.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Çok özür dilerim, şu anda onu haysiyetsiz yaşam sürmeye sokuyorlar. Öyle hatırlıyorum.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Ben akıllı avukat olsam, aslında her şeyi genel boşanma nedeninden açarım...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Yani şiddetli geçimsizlik, evlilik birliğinin temelinden sarsılması çünkü özel nedeni takdir edersiniz ki ispat etmek çok zor, hepsini genel nedenden açıyor.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Evet, o haysiyetsiz hayat sürme içine de konulabilir, o, o şekilde de açılabilir ama özel boşanma nedenleri teknik boşanma nedenleri, biraz zor kapsamı.

Mesela, zina yapan eşe velayet verilir mi, bizim davalarda en çok karşılaştığımız sıkıntı. Diğer eş zina yapmışsa velayeti ona vermeyin diye çok baskı geliyor, tarafların talepleri çok fazla oluyor. Ben hâkim olarak, zina yapmış olabilir ama çocuğun üstün yararı, anne ya da baba hangisinin yanında kalması onun yararına... Ama mesela haysiyetsiz hayat sürüyorsa -affedersiniz- randevuevi işletiyorsa bir anne, onun yanına o çocuğu da bırakmamız mümkün değil tabii, başka tür hayatlar yaşıyorsa ama çocuğun üstün yararı, tabii, ahlaki gelişimi de çok önemli, bunda pek çok şeyi değerlendirip, tek başına zina yapma değil başka kriterleri de değerlendirip ona göre karar veriyoruz.

Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış: Böyle bir karar vermişim, çok da canımı acıtan bir karardı, onu özellikle anlatmak isterim. Görme engelli bir hanımdı, eşi de bedensel engelliydi. Kadının engelli maaşı var, az bir miktar, adam da bir işte çalışıyor ama evlenmişler, bir yıl kadar sonra hanımın ablasını ziyarete gitmişler, hanım geri dönmek istememiş, "Ben burada kalacağım." demiş ama hiç kötü bir şeyden bahsetmemiş. Ablası "Bir şey mi oldu, neden geri dönmek istemiyorsun?" diye sormuş. "Hayır, ben o eve geri gitmek istemiyorum." demiş. Ama, anlatmamış ablasının ısrarına rağmen. Sonra banyo yaparken ablası vücudundaki izleri görmüş, işte, ısrar ettiği zaman, adam ellerini arkadan bağlayıp vücudunda sigara izmariti söndürüyormuş ve ters ilişkiye zorluyormuş kadını. Adam on iki, on üç yıl ceza aldı, biz de bu hayata kast, pek kötü, onur kırıcı davranıştan boşanma kararı verdik, epeyce de bir tazminat kararı çıkmıştı ama tabii, adam işsiz, tazminatı alır mı orası tartışılır. Beni çok etkileyen dosyalardan bir tanesiydi, anlatamamış, derdini söyleyememiş kimseye, ablanın ısrarıyla ortaya çıkan bir şeydi bu.

Suç işleme, haysiyetsiz hayat sürme de boşanma nedenlerinden bir tanesi. Bu, uyuşturucu, küçük düşürücü, hırsızlık, gasp, rüşvet, irtikap gibi suçlarla mahkûmiyet olması lazım. Bu da özel bir neden. İşte, randevuevi işletmek, uyuşturucu bağımlısı olmak, ayyaşlık, sürekli başkasıyla haysiyetsiz şekilde yaşama gibi sebepler bu madde kapsamına giriyor, ancak istatistiklerde de gördük, genelde bunlarla ilgili çok da fazla davalar açılmıyor, genel boşanma nedeni şiddetli geçimsizliğe dayanıyor.

Terk de yine bir boşanma nedeni, sebepsiz yere terk eden eşe karşı açılan dava. Bu da çok teknik şartları olan ve zor bir davadır. Eve dön ihtarı çekiliyor, dönmediği takdirde ve geçerli bir sebeple dönmüyorsa boşanma kararı verdiğimiz bir dava.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 15

Akıl hastalığı: Boşanma dosyalarında akıl sağlığımızla ilgili de sıkıntı yaşadığımızı görüyoruz. Yani bu akıl hastalığının mutlaka şizofren, paranoya gibi değil ama depresyon, başka tür, akıl hastalığı sayılmayan psikolojik bozukluklara had safhada rastlıyoruz ama maalesef -onu da gözlemliyorum davalarda- biz psikoloğa ya da psikiyatriste gitmeyi ayıp sayıyoruz.

Mesela, cinsel beraberliğin gerçekleşmediği bir dosyada, iki eşin de raporu geldi, hiçbir şekilde fizyolojik olarak bir sıkıntılarını yok, tamamen psikolojik bir sıkıntı var anladığım kadarıyla, hocaya gitmişler. Dedim ki: "Ankara'da oturuyorsunuz, inanıyorsanız hocaya da gidin yani o sizin bileceğiniz bir şey, benim itirazım yok ama bir doktora gittiniz mi? Bir psikiyatriste gittiniz mi?" "Hayır" dediler. "Ben sizi yönlendireyim, gidin." dedim. İki genç çocuk, yazık bunlara, aileler de gelmişler. "Hayır, biz psikoloğa gitmeyiz." dediler. Yani bizim toplumumuzda, maalesef, psikoloğa gitmek ayıp sayılıyor, bu çok çok yanlış bir şey; ileri toplumlara görüyoruz, ruh sağlıklarını kaybetmemek için psikoloğa, psikiyatriste gidiyorlar. Yani psikolojik sorunları olan insanlar doğru müdahaleyle yönlendirilseler evlilikler kurtulur, sağlıklı eşler, sağlıklı ebeveynler olur diye düşünüyorum.

Akıl hastalığı nedeniyle açılan davalarda hastaneye sevk edip rapor almakta çok sıkıntı çekiyoruz. Gitmek istemiyorlar, polis zoruyla göndermek zorunda kalıyoruz, aileler de bunu kabul etmek istemiyorlar, sıkıntılı bir sebep.

Genel boşanma nedenimiz, evlilik birliğinin temelinden sarsılması. Her türlü neden buna giriyor, eşinize yaptığınız hakaretler, eve bakmamak, ekonomik şiddet denilen evin işesini sağlamamak, gelin kayıvalide sorunları, başka sorunlar, her şey bu maddeye giriyor, torba madde diyorum ben buna.

Boşanmaların bu kadar artmasının nedenlerinden biri, bireyselleştik, sadece "ben" diyoruz yani aile olduğumuz zaman "biz" olmamız gerekiyor ama yani özellikle yeni nesilde "Ben istediğimi yaparım, evlendikten sonra da..." Yani evlilik bu değil, evlilik bir sorumluluk, herkes için bir sorumluluk, anne için de baba için de çocuk için de. Ama yeni nesil özellikle... Ama biraz anneler, babalar da değişti. Eskiden anneler babalar evliliğin sürmesi konusunda olumlu destek sağlıyorlardı ama şu an "Hayır, çekmek zorunda değilsin..." Gerçekten kimse kimseyi çekmek zorunda değil, yanlış anlaşılmasın ama çözülebilecek problemleri çözmeme konusunda... Mesela, bir anne bana demişti ki: "Benim kızım yemek yapmak zorunda değil." Ben dedim ki: "Tamam, kocasına yemek pişirmek zorunda değil ama insan kendi karnını doyurmak için bir tane yumurta kırar." "Hayır, benim evimde yapmadı, orada da yapmak zorunda değil." dedi, tanık olarak dinliyordum. Bu şekilde müdahaleler var. Yani çocuğunuz var, çocuğunuzun bebekken -büyüttük-sebze çorbası içmesi gerekir "Ben yapmam, babası yapsın" diyor. Baba da yapabilir, kesinlikle yanlış anlaşılmasın, evde rolleri paylaşırsınız, herkes her şeyi yapabilir, mutlaka kadın yemek yapacak, çamaşır yıkayacak, temizlik yapacak diye bir şeyi kabul etmiyorum. Roller paylaşırsınız, ortaklaşa, birlikte yaparsınız.

BAŞKAN – Sözüünüzü kesiyorum, geçtiğimiz hafta Beylü Dikeçigil Hoca çok net bir şey söylemişti bunu tanımlayan "Hak ve görev dengesinin sağlanması" diye. Bunun önemli olduğunu düşünüyorum ben de.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Bireyselleştik.

Bir de üçüncü kişilerin müdahalesiyle evliliklerin çok sarsıldığını düşünüyorum, anneler babalar olabiliyor, bir de arkadaş ilişkilerinde de gerçekten dengeleri bozan arkadaşlar var. Yine bir örnek davamdır, ben o gençlere çok üzülürüm. Yedi yıl ayrı yaşadılar, yedi yıl sonra barıştılar, altı aylık evliken ayrıldılar, yedi yıl sonra barıştılar; çok komik bir sebepleri vardı. Polis memuru erkek, hanım da bir yerde çalışıyor. Ama bir arkadaşları var, arkadaşlarını tanık olarak dinledim, dedim ki: Sen neredeyse yatak odasındasın. Her şeyi müdahale ediyor arkadaş, kendi evinde kalmıyor, sürekli bu gençlerin yanında. Kavgaya sebebi neydi? Emekli olduğu zaman yerleşecekleri yerd. Daha 25 yaşında polis memuru. Bu yüzden dava sürerken tayin istedi, Tunceli'ye gitti adam, davayı reddettim, beklediler, sonra barışmışlar ve en güzel yedi yılları, 25 ile 32 yaş arası yedi yılları ayrı ve stresli geçti bence. Başka kişilerin müdahalesi ama bu anneniz, babanız da olabilir, başka birisi de olabilir, gençlerin "Biz bir aile olduk, annemiz, babamız atamızdır, başımızın üstünde yeri var ama artık biz bir aileyiz, onların yeri ayrı, bizim yerimiz ayrı, arkadaşımızın yeri ayrı..." Yani rolleri...

BAŞKAN – Rol ve sınırlar konusu.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Sınırlarımızı iyi belirlemeliyiz, bunu yapamıyoruz, bunu düşünüyorum.

Anlaşmalı boşanmalar bence... İstanbul Sözleşmesi arabuluculuğu aile içinde şiddet varsa yasaklıyor ama zorunlu arabuluculuğu yasaklıyor, ihtiyari arabuluculuk İstanbul Sözleşmesi'ne göre mümkün. Yani bu, hep olduğu gibi kadınların ezildiği, haklarını alamadığı bir arabuluculuk değil ama boşanmayı sağlıklı sağlama anlamında bir arabuluculuk, uzlaşma ya da başka bir isim konulabilir.

BAŞKAN – Çekişmeyi azaltma ya da.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Çekişmeyi azaltan.

Gerçekten, anlaşmalı boşanmaya gelenlerde şunu gözlemliyorum: Sonuçta kararlarını onlar veriyorlar, bir konuda anlaşılıyorlar, kararı veriyorlar ve mutlu oluyorlar. Biz bir karar verdiğimiz zaman yüzde 50 mutlu olma ihtimali öbür tarafın, bir taraf lehine verdiğimiz zaman bir taraf mutsuz oluyor ama anlaşmalı boşanmada mutlu oluyorlar, kendileri veriyorlar çünkü kararları, biz sadece onların kararlarını tasdik ediyoruz. Bu konuda, tabii, haklarını alma anlamında ama çünkü imkânsızlık olmaması gerekir.

BAŞKAN – Hâkime Hanım, toparlayabilir miyiz biraz lütfen.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Bu üç yıl ayrı yaşama nedeni, 166 son, boşanmaların uzun sürmesi çekişmeye neden oluyor. Bu sürenin de uzun olduğunu düşünüyorum. Anlaşmalı boşanma için nasıl bir yıl bekleme süresi varsa 166 sona göre de bu üç yıl beklemenin bir yıl olması, bir yıl bir araya gelmezlerse artık o çekişmeyi sona erdirmek gerektiğini düşünüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 16

Yine, ayrılık kararı verilmesinde de tekrar evleneni görmedim ben üç yılın sonunda. O sürenin de bir yıl olması gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, tazminatlarla ilgili demin bir soru sordu sayın vekilim. Tazminatları belirlerken gerçekten hiçbir ölçü yok. Tarafların sosyal, ekonomik durumu, hakkaniyet esasları, kusur durumu diye gerekçe yazıyoruz ama bunda belirlenen bir kıstas yok. Yani, emekli bir albay eşini aldatmış, boşanmada bir dosyada, biliyorum, 25 bin lira toplam tazminat çıktı, 10 bin manevi, 15 bin maddi. Yine aynı şekilde emekli albay eşini aldatmış, 75 bin lira maddi, 25 bin lira manevi. Birinde 100 bin, birinde 25 bin. İki de onandı Yargıtayda. Yargıtay gerekçeye karışmıyor, siz veriyorsunuz. Diyor ki "Tarafları görüyor, takdir ediyor." Ama, bunda bir oran getirilmesi gerekiyor, aynı şekilde nafakada olduğu gibi mutlaka bir oran getirilmesi gerekiyor.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hâkime Hanım, oranı gelire göre mi yapacaksınız yani toplam gelire göre mi, toplam mal varlığına göre mi?

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Evlilik süresi, mal varlığı, kusur durumu... Yani hocalarımız belki bu konuda bir görüş getirebilirler. Çok büyük mağduriyetlere sebep oluyor, gerçekten çok farklı oranlar çıkıyor. 2.500 lira veriyorsunuz bazısına, eş dövüyor, hani geliri asgari ücret oluyor ama bakıyorsunuz, asgari ücretle çalışan bir adama 60 bin lira tazminat çıkıyor, mümkün değil onu ödemesi. Daha makul bir rakam olursa öder, öbür taraf da o parayı alır, ihtiyacı için kullanır. Ödeyemeyeceği bir rakamı verdikten sonra istediğiniz kadar yüksek rakam verin, sonuçta insanlara faydası yok. İki tarafı da huzursuz ediyor, o alacağı diye uğraşüyor, öbürü ben bunu nasıl ödeyeceğim... Yani daha anlamlı bir hâle getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O oran sebepsiz zenginleşmeyi, haksız zenginleşmeyi getirmiyor mu?

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani takdir hakkı da verilir hâkime ama bir kıstas olursa... Bir şey olması gerekiyor, gerçekten çok orantısız çıkıyor. Ben Yargıtayta üye bir arkadaşım ile konuşmuştum, bir futbolcu boşanmış, 60 bin lira toplam tazminat çıkmış, öbür tarafta bir tane taksit şoförü boşanmış, ona 100 bin lira tazminat çıkmış. Biri kaç trilyon almış transfer ücreti, öbürünün aylık geliri 3 bin lira. Yani bir orantısızlık var bu konuda.

Usulle ilgili sıkıntımız var. Aile mahkemesindeki davaların basit usule tabi olması gerektiğini düşünüyorum. Dilekçe teatisi aşaması... Yaklaşık ilk duruşmayı dört ay sonraya veriyoruz. Tebligat çok büyük bir sorun. Çünkü insanlar kayıt dışı yaşıyorlar, adreslerinde bulamıyoruz, normal MERNİS adresine tebligatı daire kabul etmiyor çünkü kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak. Sizin haberiniz olmadan boşanabilirsiniz, hak kaybına sebep olur. Özel bir tebligat usulü getirilmeli.

Bir de aile hukukuna ilişkin davaların gizli olması gerektiğini düşünüyorum çünkü insanların çok mahrem hayatları gündeme geliyor, her şeyini konuşuyorsunuz. Cinsel beraberlik, başka şeyler, çok çok özel alanlar, herkesin bilmesi gerekmiyor. Yani avukatlar bazen boşanıyorlar, genellikle anlaşmalı boşanıyorlar, gelip rica ediyorlar "Hâkime Hanım, normal duruşma gününün dışında bir gün verin çünkü diğer insanlar benim özel hayatımı bilsinler" diyorlar. Gizli olması gerektiğini düşünüyorum aile hukukuna ilişkin davaların.

Başka önerilerim var ama onu yazılı olarak vereceğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Yazılı olarak alalım Hâkime Hanım.

Teşekkür ediyorum.

Devam etmek istiyorum...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İsterseniz şöyle yapalım: Diğer hâkime hanımı dinleyelim, ona hep beraber soralım.

BAŞKAN – Tamam, öyle yapalım.

Hâkime Hanım, buyurun.

5.- Ankara 10. Aile Mahkemesi Hâkimi Nevin Birinci'nin, boşanma ve ayrılık süreci, boşanmanın ferileri, uygulamaya ilişkin bilgi, deneyimler ile karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ANKARA 10. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Değerli Medis Araştırması Komisyonu Başkan ve üyeleri; bu teklif bana geldiğinde -ben 2003 yılından beri aile mahkemesi hâkimiyim- bir sürü sorunla mücadele ettiğimiz için bu Komisyonun sorunlarımıza çözüm bulacağını ve en doğru şekilde sorunların sonuçlanacağını düşündüğüm için büyük bir heyecanla geldim, dil erim başarılı olur, sonuca ulaşır.

Hâkime hanımın sunumlarına aynen katılıyorum. Ben çok kısa ve öz başlıklar hâlinde bunu anlatmak istiyorum.

Evet, aile mahkemesi hâkimliği çok yorucu, özveri isteyen, fedakârlık isteyen bir meslek ve bir hâkimlik çünkü duruşmalarda hep şiddet uygulayan, şiddet mağduru kişilerle birlikteyiz. Bu kişilere nasıl davranacağımızı bilmiyoruz, kişilerin düzenleri bozuluyor, düzenleri bozulan kişinin nasıl öfke patlaması yaşadığını görüyoruz ve bu kişilere karşı nasıl davranacağımıza ilişkin eğitimiimiz yok bu konuda. O nedenle, son zamanlarda Adalet Bakanlığı da bu konuya eğilmeye başladı ve şiddete yönelik ve aile mahkemesinin sorunlarına yönelik eğitim çalışmaları, rehabilite çalışmaları yapılmaya başladı. Bundan iyi sonuçlar alıyoruz.

Öncelikle söyleyeyim, aile mahkemesi hâkiminin bu mahkemede çalışmaya istekli olması gerekiyor.

İkinci olarak, ihtisaslaşması gerekiyor ve uzun yıllar bu mahkemede çalışması gerekiyor çünkü ben 2003 yılından beri aldığım yolun kendim farkındayım. Toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddete bakışım, aile usul ve hukukuna bakışımın çok fazla değiştiğini ve geliştiğini farkındayım. O nedenle, bu eğitimlerin sistematik olarak devam etmesi, değerli milletvekilimin de söylediği gibi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve şiddete yönelik bakış açısının aile hâkimlerinde geliştirilmesi, değiştirilmesi yönünde mutlaka Aile Bakanlığı ya da Adalet Bakanlığı nezdinde çok önemli ve sistematik çalışmaların yapılmasından yanayım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 17

Evet, aile mahkemesi çok önemli ve hassas mahkemeler olmasına rağmen, sorunlar içinde duruşmalarını ve işlerini devam ettiren mahkemeler. Ben aile mahkemesi kurulduğunda, 4787 sayılı Yasa çıkarıldığında bunun Türk hukuk düzenine getirilmiş en iyi işlerden biri olduğunu düşündüm çünkü özel ve ihtisas mahkemelerinde aile hukukunun görülmesinin Türk toplumuna ve ailelerine de büyük getiri getireceğini düşünüyorum.

Aile mahkemelerinde uzmanların olması büyük bir başarı ve bu uzmanlarla çalışmanın da bize getirdiği başarıları, sonuçları çok rahat bir şekilde görüyoruz. Bu nedenle, aile mahkemesindeki uzmanların devam etmesini ve aile mahkemesi hâkimleri ile uzmanlar arasındaki iletişimin, belki sorun çözme biçiminin yine değişik toplantılarda giderilmesinden yanayım.

Yine aile mahkemesi hâkimleri ve kaleminin de problemleri var. Kalemdeki arkadaşlarımız da sürekli şiddet mağduru kişilerle, öfkelerini kontrol edemeyen kişilerle karşı karşıya geliyor ve buna nasıl davranacaklarını... Psikolojik analizi yapamadıkları için zaman zaman hoş olmayan sorunlar yaşanabiliyor, kendilerine dönebiliyorlar, psikolojik çatışmalar yaşanabiliyor. Ben o nedenle aile mahkemesi kalemi ve uzmanlarına da bu sistematik eğitimlerin verilmesi, en azından şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana nasıl davranılması gerektiğinin öğretilmesi kanısındayım.

Evet, Zeynep Hanım'ın dediği gibi, en önemli sorunumuz gizli yapılmaması aile mahkemesi duruşmalarının. Bu usulü bir eksiklik olarak görüyorum çünkü insanların en özel konularını, en mahrem konularını açık alanda herkese açık bir şekilde ifade etmekte zorlandıklarını görüyoruz ve tanıkların da bunları anlatmakta zorlandığını görüyoruz. Bence bu Komisyon inşallah başarıya ulaşır ve aile mahkemesindeki yargılama usulünün gizli yargılamaya dönülmesinde bir başarı sağlar. Çünkü, ben Avrupa'daki pek çok ülkede yaptığım incelemelerde pek çok Avrupa ülkesinde de gizli yapıldığının farkındayım.

Ben, ikinci ve farklı olarak bir değişiklik daha önermek istiyorum, yargılama sisteminin değişmesinden yanayım. Şimdi, aile hukuku da Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na tabi yürütülen bir yargılama usulü. Bu usulün şöyle değişmesini istiyorum: Çünkü, kişiler cevap aşamalarını tamamlayıp delil aşamalarını toplayıp da ön inceleme duruşmasına geldiklerinde karşılıklı olarak suçlarıyla karşılaşmış oluyorlar ve sonra ilk ön inceleme duruşmasına geldiklerinde bu kişileri uzlaştırmak, daha bir uzlaşma zemini yakalamak zor oluyor. Bana kalırsa, bu delil toplama işinin ön inceleme duruşmasına kadar uzatılmasını, orada tarafları görüp belki bir uzlaşma zemini yakalanacaksa mahkeme uzmanlarından da sulh olup olmama konusunda rapor alındıktan sonra delil aşamasına geçmesini düşünüyorum. Çünkü, kişilerin suçları cevap aşamasında ve dilekçelerle birbirlerine yönlendirildiği durumlarda uzlaşmanın çok daha zor olduğunu cevap aşamasında ve dilekçelerle birbirlerine yönlendirdikleri durumlarda uzlaşmanın çok daha zor olduğunu görüyorum, çekişmeli şekilde devam etmek zorunda kalıyor.

Ben birkaç başlık altında, çok kısa bir şekilde değinmek istiyorum: 6284 sayılı Yasa'yla da sorunlarımız var. Biz yılda binin üzerinde tedbir kararı veriyoruz fakat bu tedbir kararlarının her aileye nasıl yansıdığını, geri dönüşümünü inanın çok görmüyoruz. O yüzden, ben Aile Bakanlığı ya da bakanlık nezdinde bu tür tedbir kararlarının geri dönüşümünün bir veri olarak hazırlanmasından, hangi durumlarda, hangi aileye verdiğimiz tedbir kararının ya da süresinin geri dönüşüme daha olumlu etki yaptığının bir veri tabanı olarak belirlenmesinden, bunun da aile mahkemelerinde paylaşarak ona göre tedbir kararlarının verilmesinden ve farkındalığın artırılmasından yanayım.

Yine, tedbir kararlarıyla ilgili bu 6284 sayılı Yasa çıktığında, şiddetin önlenmesine yönelik olarak işte, tam da bu dediğim 15'inci madde destek programlarıydı. Bu destek hizmetlerinin kurumların eksikliğinden dolayı çok da düzgün yürümediğini düşünüyorum. Eğer bu kurumlar, altyapı kurumları destek hizmetlerini çoğaltır ve desteklerse aile içi şiddet vakalarının da çok azalacağını düşünüyorum. Çünkü boşanma davalarında TÜİK sonuçları bana da çok doğru gelmedi çünkü yüzde 70 olarak aile içi şiddetin boşanma sebebi olarak görüldüğünü görüyoruz ve şiddetin, aile içindeki bu şiddetin de önlenmesi zaten boşanma davalarının sayısını da düşürecek. Yine, bununla orantılı olarak aile içi ilişkilerde, uzman raporlarından aldığım bazı örnekleri okumak istiyorum. İletişimde de bazı sıkıntıların yaşandığını düşünüyorum.

Bizim uzmanlarla yaptığımız görüşmeler ve uzman raporlarının sonucunda -bundan onlarca, yüzlerce size getirebilirim- tarafların evlilik birliği içinde ciddi bir sorun dile getirmediikleri, iletişim, sorun çözme ve karar verme konularında sorun yaşadıkları, çözüm odaklı olmadıkları, bireysel önceliklerine göre hareket ettikleri tespit edilmiştir. Buna benzer, yine, kişilerin ilişkilerinde iletişim, öfke kontrolü, çatışma çözme ve karar verme konularında sorun yaşadıkları... Bu tür uzman raporlarından pek çoğu bizim aile mahkemesi dosyalarında vardır. O zaman, kişilerin iletişim biçimlerinde, iletişim, çözme, karar verme biçimlerinde, sorun çözme biçimlerinde sorunlar var. Eğer bu sorunların aile içinde giderilmesine çalışılması hâlinde boşanma sebeplerinin de düşeceğini ve azalacağını düşünüyorum. Buna ilişkin de Aile Bakanlığı ya da bakanlık nezdinde ya da Mağdur Hakları Derneğinde bu tür ailelere destek programlarının hazırlanması hâlinde boşanma oranlarının ve iletişim biçiminin değişeceğini düşünüyorum. Çünkü, bizim uzmanlarla yaptığımız görüşmeler sonunda farkındalıkları artan ailelerin olduğunu ve olumlu sonuçlar aldığımızın da farkındayız.

Nafaka konusuna değinmek istiyorum; bu kanayan yaramız, bizim de çok mağdur olduğumuz bir konu. Yoksulluk nafakasını bir kişinin ömür boyu ödemesi kadar haksız ve adaletsiz bir uygulama olamayacağını düşünüyorum. Hatta, bir kişi bana geldi, dedi ki: "Hâkime Hanım, adam öldürseydim yirmi yıl yatar çıkardım, cezamı çekerdim. Ben hâlen yirmi beş otuz yıldır boşandığım eşime nafaka ödüyorum." Evet, gerçekten bir eşitlik yok burada. Yoksulluk nafakası kusur durumuna göre verilebilir. Bu, yasayla, belki üç yıl, belki beş yıl, kanun koyucunun inisiyatifinde sınırlandırılmalı ve bu arada kadını destek programlarına, iş bulma, meslek edindirme kurslarına yönlendirerek, belki bunları mecbur tutarak çalışma hayatına katılması sağlanarak nafakanın kaldırılması, eğer o da yapılamıyorsa sosyal devlet ilkesi gereğince sosyal yardımlarla desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 18

İştirak nafakası konusunda da gerçekten biz nafaka uygulamalarında kayıt dışı ekonomi nedeniyle pek çok sıkıntılar yaşıyoruz. Kişi şirket sahibi, BMW araca biniyor, yaşam tarzı çok düzgün olmasına rağmen asgari ücretten, 1.500 liradan gösterilen ve gelen bordrolar var. Bu bordroların mutlaka belki vergi denetçilerince, belki aile mahkemelerinin yapacağı ihbarla kayıt dışı ekonominin kayıt içine alınmasından yanayım. Bu kayıt içine alınan ekonomi doğrultusunda daha sağlıklı nafaka miktarlarına ve tazminat miktarlarına ulaşabileceğimizi düşünüyorum.

Ayrıca, benim yine içimi çok yakan, asgari ücretten de iştirak nafakasının alınması konusu. Bizim önümüze bu çok gelir. Asgari ücretli çalışan birisi nafaka ödemek istiyor çocuğuna. Ben, inanın, 20 lira için tarafları uzlaştıramadım. Kadın 150 lira istiyor; asgari ücretli diyor ki: "130 verebilirim." İnanın, 20 lira için uzlaştıramadım ve kişi, koca dedi ki, sayıyor: "Kiram var, yol param var, ev giderim var, yakıt giderim var Hâkime Hanım, 20 lirayı çıkaramıyorum. Bu benim bir haftalık yol param." Çünkü, verdiğimiz 150 lira da ne çocuğun ihtiyaçlarını karşılıyor ne de eğitim giderlerini karşılıyor. Bu nedenle, ben asgari ücretliden iştirak nafakasının da kesilmemesini, belki sosyal devlet ilkesi kapsamında farklı şekilde değerlendirilmesini istiyorum. O zaman çatışmalar daha da artıyor. Baba çocuğunu görmekten kaçıyor çünkü çocuk geldiğinde babadan para istiyor, yol parası istiyor, oyuncak istiyor, eşya istiyor ve baba-çocuk ilişkileri ya da karşı taraf ile çocuk ilişkilerinde nafaka konusunda düşmanlıklar ve çekişmeler başlıyor.

Bu nedenle, ben ayrıca boşanma davalarının sebeplerinden birisinin de erken evlilikler olduğunu düşünüyorum. Bu erken evliliklerin mutlaka yasayla, bu Mecliste de karar alınarak 18 yaş üstüne çekilmesini istiyorum çünkü İstanbul Sözleşmesi bunda emredici bir hüküm.

Ayrıca, Hâkim Bey -İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili aklımdayken- Aile Bakanlığının bir proje çalışması var: Meslek içi ve meslek sonrası -Aile Bakanlığı- hâkim, savcı ve personele, hatta emniyet mensuplarına dair bir proje başlandı. Bunun eğitim çalışmaları hâlen devam ediyor. Akademide, yakında hâkimlere İstanbul Sözleşmesi'ne uyarılama eğitimleri başlayacak ve devam eden eğitim sisteminin olduğunu da söylemek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Üyelerimizden...

Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Her iki hâkim arkadaşımıza da şunu sormak istiyorum: Uzun süredir genel olarak bütün sorunların çözümü ama özel olarak da boşanmayla ilgili, aile hukukuyla ilgili...

İhşasrey kavramını yeniden tanımlasak, hâkimlere daha geniş yetki versek ve hâkim sulh etme konusunda -eğer sulh imkânı var ise- daha fazla gayret sarf etse, "Ben fikrimi söylersem taraflar beni reddeder." endişesinden kurtulsa... Bu konudaki düşünceniz nedir? Bunu her iki hâkim arkadaşımıza da özellikle soruyorum. Bu özelde aile hukuku ama genelde bütün medeni usul hukuku açısından...

Şimdi, evlenme yaşıyla ilgili her iki hâkim arkadaşımız da "18'e çekelim." dediler. Ama biz geçen hafta burada farklı bir grubu dinledik. 15 yaşından küçük olarak evlenmiş, eşleri sekiz yıl dört ay ile on beş yıla kadar hapis cezası almış, 2, 3, 4 çocuklarıyla ortada kalmış bayanları dinledik. Aynen söylediği şu: "Ben sizden hiçbir şey istemiyorum, benim olan eşimi istiyorum, devlet olarak eşimi bana verin." Yani bunu nasıl telafi edeceğiz? Bu konudaki düşünceniz nedir?

Nafaka konusu hepimizin ortak, artık belli bir noktaya geldik: Süreli nafaka veyahut da evlilikle orantılı nafaka. Yani birisi üç yıl evli kalmışsa belki belli bir süre, on beş yıl evli kalmışsa belli bir oran getirebiliriz. Çünkü, yaş ilerledikçe ikinci evlenme, yeniden evlenme, bunlar tabii çok zorlaşan kavramlar. Bu konudaki düşüncenizi alalım.

Gizlilik, evet, inşallah bizim de hepimizin herhâlde bu konuda... Şunu söyleyebiliriz belki: Taraflar, ikisi birden aleni yapılmasında anlaşmadığı müddetçe gizlidir. Taraflar "Bizim bütün sırlarımızı herkes bilsin." diyorsa bilsin ama aksi kural gizlidir, istisna tarafların anlaşmasıdır diye bir düşünce getirebiliriz bu konuda.

Bir de ben yirmi beş yıl Ankara'da avukatlık yaptım. En büyük yaşadığım sıkıntılardan biri, istersiniz, iki gün sonra boşanma davasında belki taraflar bir araya gelir. Bunun için yaşananların bir kısmını anlatamazsınız, üstü örtülü söylersiniz. İddianın genişletilmesi ve savunmanın genişletilmesiyle karşı karşıya kalırsınız. Baştan çok yazarsanız evliliği tamamiyle dağıtırsınız, yazmazsanız davayı retle karşılaşırsınız. Böyle bir risk de var. Bu nedenle, bu konuda da önerilerinizi almak istiyorum.

Her iki hâkim arkadaşımız da evden uzaklaştırmada ortalama asgari ve azami ne kadar tedbir süresi veriyorsunuz?

ANKARA 10. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Değişiyor tabii bu. Boşanmış, nişanlı çiftlerse daha uzun süre veriyoruz ama evli çiftlerde mutlaka onu on gün, on beş gün, bir ayla, iki ayla sınırlı tutuyorum, olayın durumuna göre değişiyor bu.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Efendim, bize "üç ay, altı ay" dediler gelenler de... Ben de daha az kararları biliyorum.

Bir de çocuk teslimi, inşallah, bu Komisyonun memlekete hayırlı bir hediyesi olacak.

BAŞKAN – En büyük hediyesi olur inşallah, o konuyu çözersek.

ANKARA 10. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Ben, çocuk teslimi konusuna -notumda vardı- kısa kesmek için değinmemiştim ama ben özel bir seyahatim nedeniyle Almanya'ya gittiğimde, Almanya'da belediyelerin açtığı, mahallelerde, bizim toplum merkezleri gibi merkezlerin olduğunu gördüm. Bu merkezlerde ailelere danışmanlık hizmeti verildiği gibi çocuk tesliminin de -tesadüf eseri gittiğimde- burada yapıldığını gördüm. Burada hafta sonu da hizmet veren uzmanlar var. Kişiler buraya çocuklarını getiriyor, diğer eşe teslim ediyor ve orada gerekli uyarılar ve yol göstermeler yapıldıktan sonra çocuk tesliminin buralarda yapıldığını gördüm. Ben bu yönde, bunun çok faydalı olacağını düşündüğüm için, bizim mahkeme uzmanlarından, bazı dosyalarımda, çok çekişmeli dosyalarımda rica ediyorum, yardım istiyorum ve günlük yazıyorum onlara; hafta sonu geliyorlar, belli bir yerde çocuğu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 19

alıyorlar, uzmanlar kişiye gerekli önerilerde bulunuyor, onların ruh sağlığıyla ilgili bilgiler veriyorlar ve sonra tekrar teslim sırasında aynı yöntemi izleyerek yaptıklarında ben mahkemelerde bunun çok başarılı olduğunu gördüm, birkaç dosyada biz bunu yaptık. O yüzden, mutlaka icra yolunun kapatılmasını, uzman nezaretinde, belki Aile Bakanlığının mahallerde kuracağı, bölgelerde kuracağı, belki belediyelerin kuracağı çocuk teslim merkezlerinde, belki bir danışma, şiddet merkezlerinin bulunduğu yerlerde bunun yapılmasının daha uygun olduğunu düşünüyorum.

Ben ihsasirey olayına geleyim. Bizim uzmanlarımız var, mahkeme hâkimi olarak bizim çok da uğraşmamıza gerek yok. Uzmanlara verdiği mizde uzmanlar çok daha profesyonel şekilde uzlaşma yöntemlerini ve sulh olma yöntemlerini deniyorlar. Bunda ne kadar başarılıyız bilemiyorum ama bir orantılam yapamadım, başarılı sonuçlar alıyoruz biz de. Feragatle sonuçlanan ya da anlaşmalıya dönen boşanma davalarımız oldu.

Not aldığım şekilde Leyla Hanım'ın küçük yaşta evliliklerle ilgili olayını ben adliyeye gidince araştırdım. 15 yaşından küçüklerin, cinsel istismar suçuyla ilgili yasanın Anayasa Mahkemesinde iptal edildiğini öğrendim. İptal edildiği için bir yıllık süre tanınmış, o bir yıllık süre içinde yeni bir düzenleme yapılacakmış ve Leyla Hanım'a ulaştırabilirsek eğer... Cezaevinde bulunan eş infazın ertelenmesini istediği anda, infaz erteleme işinin de Ankara infaz savcılar tarafından yapıldığı konusunda bilgi edindim. Bu konuyu da takdirlerinize sunarım.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – İptal edilen kısım artırıcı hükümdü, 103' üncü maddedeki artırıcı hükümdü.

ANKARA 10. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Evet, iptal edilmiş Anayasa Mahkemesince.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Yarı 14. Ceza Başkanımız da gelecek bu konuyla ilgili.

BAŞKAN – Teşekkürler Hâkime Hanım.

Buyurun Hâkime Hanım.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU - Uzlaşma konusunda hâkimlerin eğitilmesi gerekiyor ancak ben bu konuda avukatların da eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü, mal rejimi dosyasını odamda -adli tatildi- okumak için tutuyordum çünkü çok kapsamlı bir dosyaydı, çok varlıklı bir ailenin mal rejimi dosyası. Reddihâkim talebinde bulunuldu "Hâkim dosyayı odasında tutuyor." diye. Diyor ki: "Bizim ulaşmamıza engel oluyor." Avukatlık yapanlar bilir, odalarımızın kapısı her zaman açıktır. Yani, bu konuda, bizim söylediklerimizin ihsasirey olmadığı konusunda... Yani, birlikte eğitim almalıyız, hâkimler de almalı ama avukatlar da almalı bu konuda, onu düşünüyorum. Evlenme yaşıyla ilgili düşünüyoruz. Yani, Leyla Hanım'ın durumuna ben de çok üzülüm ama bu cezaların ağır olması yüzde 75 oranında erken evlilikleri azaltmış. Bir süre daha katı uygulanması gerektiğini düşünüyorum. İnsanlar vazgeçtikten sonra artık böyle bir sorunumuz kalmayacak diye düşünüyorum.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Azalma olmuş ama tarihte hiç vazgeçme olmamış.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani, 14 yaşında... Ben de bir kız annesiyim. 14 yaşındaki çocuğun evlenmesi çok yazık. Evlenmeye izin için geliyorlar, genellikle hamile geliyorlar ve çok kısa süre sonra tekrar boşanmaya geliyorlar. Bakıyorum ben nüfus kayıtlarına boşanmalarda çünkü çocuk daha. Ama, bizim toplumumuzda evlendiğinin ertesi gün sizin gelin olarak yaprak sarmanızı bekliyor toplum. Sizin çocuk olduğunuzu, evlendiğiniz zaman eşiniz ve ailesi kabul etmiyor, diyor ki: "Sen evlendin, sen çocuk değilsin, sen bir kadınsın artık, her şeyi yapacaksın." Yani, eş askere gidiyor, pencereden baktığı için -affedersiniz- namussuzlukla suçlanıyor ve yürümüyor o evlilikler.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bizim önerimize ne diyorsunuz Hâkime Hanım? Her hâlükârda suç yine kalsın, infazı 9/10 yapalım eğer evlilik beş yıl düzgün yürürse. Yani, 434' ün biraz...

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani, eskiden öyleydi. Olabilir, olabilir tabii. Mevcudu...

BAŞKAN – Yani, Leyla'nın örneği bunların dışında da bir örnek aslında yani.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Şu anda hiçbir sibop yok. Şu anda havayı boşaltacak hiçbir sistem yok. 3 binin üzerinde benzer insan var.

BAŞKAN – Burada şu var tabii: Kadının tek kendi beyanı da bana göre kâfi değil çünkü baskıyla da o beyanı vermiş olabilir. Delillerin iyi toplanması kaydıyla söylüyorum. Ama Leyla öyle bir örnek değildi. Leyla kendi rızasıyla, yetişkin bir kadın olarak geldi ve son derece samimi duygularını anlattı. Onun dışındakiler için söylüyorum yani kocasının ailesinin baskısıyla bunu verebilecekler de olabileceği için bu delillerin doğru aranarak, evliliğin sağlıklı gidip gitmediği delillerinin iyi araştırılarak ben de Ali Bey'in görüşünün faydalı olacağı kanaatindeyim.

ANKARA 10. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Evet, iyi giden evlilikler varsa bu yol açılmalı. Bu da çok detaylı bir araştırmayla yapılır.

BAŞKAN – Deliller iyi toplanarak.

Leyla'nın durumunda şu an bir şey yapabiliyor...

ANKARA 10. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Evet, yapılabilir.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Şimdi, HMK'da iddianın genişletilmesi yasağı var. Örneğin, önceden zina hâlinde -Yargıtayın görüşü de o şekildedeydi- davanın her aşamasında zina yaptığı ileri sürülebiliyordu ve gündeme geliyordu, başta ileri sürmese bile ama şimdi artık HMK değiştiğinden sonra iddianın genişletilmesi yasağı var ama evlilik sürüyor aslında. Yani, yeni öğrenebilirler... İslah mümkün ama hâkime hanımın dediği gibi, boşanma konusunda özel bir yargılama usulü getirilmeli.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 20

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Bunu biraz daha genişletmeliyiz. Bu bir alacak verecek meselesi değil.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – 6284'le ilgili de uzaklaştırma kararı gerçekten... Yani ben akademide de derslere gidiyorum, Türkiye çapında eğitimlere de katılıyorum, fiks altı ay veren var, her hâlükârda uzaklaştırmayı altı ay veren var ama duruma göre, biz, Nevin Hanım da, ben de olaya göre, kadını bıçaklamışsa elbette uzaklaştıracağım altı ay ama hayır, “Defol git bu evden.” demişse altı ay uzaklaştırırsam o evlilik biter. Bir hafta, iki hafta, şiddet varsa, rapor varsa duruma göre değerlendirip karar veriyorum.

BAŞKAN – En büyük problem o zaten, vakaya göre analiz yapacak şeyin olması lazım, önemli olan o.

Teşekkür ediyorum Hâkime Hanım.

2 uzmanımızı dinleyeceğiz zamanı da iyi kullanmak adına.

Deniz Hanım, buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben kısa bir şey ekleyeceğim, soru değil bu söyleyeceğim.

Hâkime hanımları dinledim. Bahsettikleri sorunlar ki kendileri de etkileniyorlar bu sorunlardan, genellikle şöyle bir baktığımızda evlilik çift terapilerinin içerisine alınan konuların tamamı ve evlilik terapisinde evliğin tanımı, ilişki, rollerin belirlenmesi, tutumlar, sınırların belirlenmesi, özel sebepler, iletişim, problem çözme, karar verme, uzlaşma ve uzlaşılan konunun uygulanmasıyla ilgili olarak sadece terapiyi bir psikolojik yardım değil, aynı zaman da bir eğitim olarak da veririz, formatlı bir uygulamadır, ödevli bir uygulamadır eğitim içerdiği için. Sizin bütün bu saydığınız sorunlara baktığımızda, on beş seans -artısı olabilir sorunun özelliğine göre- bunları uyguladığımızda zannediyorum bu boşanma oranlarına baktığımızda ve dağılımına baktığımızda boşanmayla ilgili aile bütünlüğünü koruyacak sorunları çözecek desteği çift terapisiyle sağlayarak aile mahkemelerinin de yükünü indirip ailelerimizin de bütünlüğünü korumuş olacağız diye düşünüyorum. Bütün bu saydıklarınız çift terapisi içinde verilen eğitimlerin içerisindedir.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Deniz Hanım.

Sayın Köksal, açıyorum.

Buyurun.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Şimdi, hâkime hanımlar burada bahsederken sıkıntılardan, bir an, on üç yıl avukatlık hayatımda aile mahkemesi davalarında baktım ve benzer sıkıntıları, ortak sıkıntıları yeniden anımsadım o günleri.

Boşanma davalarıyla ilgili olarak, biraz önce hâkime hanımın söylediği gibi bazen sudan sebeplerle ne yazık ki boşanma davası açılabilir ve yargılamanın belli bir safhasında geliyorsunuz, hem hâkim hem oradaki kalem personeli hem avukatlar uğraşır ve bir bakmışsınız çiftler barışmış. Tamam, çok güzel, yuva yıkılmamış ama biz de sonuçta hukukçular olarak, işte hâkimler, oradaki personel... Zaten iş yükü çok ağır aile mahkemelerinin, çok uzun sürüyor yargılama, boşu boşuna mahkeme işgal olmuş oluyor. Evlilik kurtuluyor ama bir yanda da sizin emeğiniz, yargılama safahatını düşündüğünüzde, iş yükünüz artıyor.

Bir de tersini düşünelim, diğer hâkime hanımımızın söylediği şey. Bazen gerçekten barışma gerçekleşebilecek ama işte biz avukatların ne yazık ki ilk yazdığımız dilekçelerde işte savunmanın genişletilmesi yasağına takılmamak adına detaylı olarak birtakım şeyleri yazmamız gerekiyor davayı kazanmak adına. İşte, o yazdıklarımızdan dolayı da barışabilecek çiftler ne yazık ki barışmıyor. Şimdi, bunun önüne geçebilmek için benim şahsi bir kanaatim var. Hâkime hanım biraz önce bir dosyasından örnek verdi, dedi ki: “Psikolojik tedavi görmeyi bizim toplumumuzda genellikle çiftler kabul etmiyor.” Çok doğru. Bence, şimdi aile danışmanlığı kavramı var, aile danışmanları, Deniz Hanım'ın alanı, çok daha iyi bilir bu konudaki bilimsel çalışmaları. Bence, bizim toplumumuzda aile mahkemesine müracaat eden çiftlere dava günü verilmeden önce, mutlaka aile danışmanına yönlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Bu yasal bir zorunluluk olursa yani önce aile danışmanı ile görüşürseniz, aile danışmanı eğer sıkıntıyı çözebilecekse barışıp ne güzel evlilik kurtulsun.

BAŞKAN - Belki de birkaç seans, tek seans da değil.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) - Evet ama çözülemeyecekse de o zaman aile mahkemesine dava günü verilir, ön inceleme vesaire safahat devam eder. Bence bu yapılırsa hem evliliklerin kurtulması açısından bir adım ilerlemiş oluruz hem de mahkemelerin iş yükünü azaltırız. Yani böyle bir uygulamanın getirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Bir de, 18 yaş olayıyla ilgili olarak, şimdi bizde uluslararası hukuk normları iç hukuk normlarıyla çatıştığı zaman, her zaman uluslararası hukuk normları kabul edilir. Burada İstanbul Sözleşmesi... Ki uluslararası sözleşmeler en üst hukuk normudur, Anayasa'yla dahi, bakın, çatıştığı zaman uluslararası sözleşmedeki normlar tercih edilir. Onun için İstanbul Sözleşmesi 18 yaş diyor, uluslararası hukuk 18 yaşın altındaki evlilikleri, çocuk evlilikleri olarak kabul ediyor. Dolayısıyla, ben de evlilik yaşının 18 yaşa - hukukten yani uluslararası hukuk normu da bunu öngördüğü için- yükseltilmesi gerektiği kanaatindeyim. Ha, bu konuda işte belki toplum hazır değil, şu bu, birtakım itirazlar gelebilir ama 1934 yılında Mustafa Kemal Atatürk, bize, Türk kadınına seçme ve seçilme hakkı verirken de bu toplum belki buna hazır değildi ama ne oldu? Birçok Batılı devlete dahi Türk kadınına verilen bu hak bir örnek teşkil etti. Onun için bence 18 yaşa yükseltilmesi çok önemli; sadece Türkiye açısından değil, bu coğrafyadaki diğer ülkeler açısından. Örneğin bir İran'a, Suudi Arabistan'a yani bize komşu olan diğer ülkelere de mutlaka bu etkileşim gidecek, ben buna inanıyorum. Onun için, 18 yaş konusunda da hâkime hanımları destekliyorum.

BAŞKAN - O zaman, tabii, şöyle de başka bir sorun çıkabilir: 18 yaş öncesi birliktelikler yani rıza denilen, karşılıklı, yaşları yakın olan birlikteliklerde...

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) - Belki orada suç kapsamı, Ali Bey'in söylediği gibi, bizim biraz önce ifade ettiğimiz gibi evliliklerin düzgün gidip gitmediği çok iyi, detaylı araştırma...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat : Kayıt: Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 21

BAŞKAN - Evlilik dışı ilişkileri kastettim ben. Onlar da sıkıntılı.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) - Ama, şimdi, orada bir olağanüstü hâl şartı vardır yasada evlenmeye izinde. Belki olağanüstü hâl şartında bir düzenleme yapılabilir ama bence mutlaka bizim bu 18 yaş getirmemiz ve topluma bunu kabul ettirmemiz gerekiyor. Yoksa çocuk evliliklerine biz engel olamayız. Bakın, benim kendi ilimde, Ege Bölgesi'nde Afyonkarahisar 1'inci çocuk evliliklerinde, Türkiye'de 14'üncü ve bu, tüm yolların kavşak noktası olan bir yer. Orada bile biz bunu bu kadar azaltamıyorsak, bunun önüne geçemiyorsak ben doğudaki illeri düşünmüyorum ki istatistikler ortada. Onun için, mutlaka burada bir önderlik etmemiz gerekiyor. Bu 26'ncı Dönemin özellikle kadın vekillerinin, 26'ncı Dönemde çalışan tüm arkadaşlarımızın buna önderlik etmesi gerektiği kanaatindeyim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim. Burada bir şey...

ANKARA 10. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Devletin iradesini koyması lazım yani devletin iradesi olacak. Bu irade konulduğu anda...

BAŞKAN - Burada şu da var tabii: Genel bilinenin aksine, ben de Orta Anadolu'yu bilen biri olarak söylüyorum, burada il adı vermeyeyim, tutanaklara geçmesin, benim ilim değil çünkü, şimdi, bu tür şeyler de doğuyor, bir ilde bir bölge var, Orta Anadolu'nun bir ilinde, daha ilkokul 4'te, 5'te nişanlanıyorlar, nişanlanmazlarsa ayıp. Yani Orta Anadolu'da kendi hâlinde ve bütün bir bölge öyle. Yani çocuk 12-13 yaşına geldiğinde, nişanlanmadığında o çocuk için bir eksiklik gibi, "Aman, bir kusuru mu var bu kızın?" oluyor. Burada da en büyük engeli... Yani bunun çözümüyle ilgili, orada bildiğim aileler üzerinden de bakıyorum, zorunlu eğitimin artması... Bakın, zorunlu eğitimin artması, on iki yıla çıkması... Çünkü şu var: Lise eğitimini alan bir kız çocuğunun üniversite eğitimi alma motivasyonu çok yükseliyor. Aksi hâlde ilköğretim çağında böyle bir hayat akışı belirlenen bir çocuk üniversite eğitimi hayal edemiyor. Onun için zorunlu eğitimin... Hukukun tek başına -muhakkak hukukla düzenlenmesi gerekir ama- yeterli olmadığını, bu tür yan tedbirlerin yani zorunlu eğitimin on iki yıl olması, on iki yıl zorunlu eğitimin kız çocuklarının eğitime olan motivasyonunu artırması ve evliliğin yaşının yükselmesi için de önemli bir etken olduğunu düşünüyorum. Bu da o bölge için özellikle bize iyi sonuçlar verdi.

Buyurun Bayram Bey.

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Şimdi Komisyon çalışmalarına başladığımız zamanlarda, ilk başlarda birkaç sunumda boşanmalar sürecine girildiğinde, avukatlara gidildiğinde avukatların süreci biraz hızlandırdığı, tetiklediği gibi birkaç görüş beyan edildi. Sizin gözlemimiz nedir bu konuda?

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani avukatlarımızın da bu şekilde suçlanmasını çok da kabul etmiyorum çünkü avukat insanların evine gitmiyor ki onlar avukata geliyorlar, müracaat ediyorlar. Yani tabii davaları çabuk bitirmek, benim de akrabalarım, yakınlarım var avukat, her avukatın isteğidir davasını çabuk bitirmek, parasını almak. Bu doğal bir şey ama çok da uğraştıklarını görüyorum, uzlaştırmak için gerçekten uğraştıklarını da görüyorum. Bitirmeye çalışan avukatlar da var, mutlaka var ama yani sonuçta hem adliyeye müracaat eden vatandaşın kendisi hem avukata müracaat eden kendisi. Yani avukatların çok da orada etken olduğunu düşünmüyorum. Avukatlara da bazen şunu söylüyorum: Bize oynuyorlar ama en çok size oynuyorlar. Çok komik de bir dosyamda, ayrı yaşıyorlar, kadın adamı sadakatsizlikle suçluyor, genç de bir bey avukat, 25 yaşında falan, hanım da genç -2 tane çocuk var ama- çok genç bir kadıncağızdı. Kadın hamile ama diyor ki iki yıldır ayrı yaşıyoruz. Dedim ki duruşmada: Siz hamile misiniz? "Hayır." dedi avukat, "Hamile değil müvekkilim." dedi. "Ama hamile." dedim. Kadın da önce "Değilim." dedi ama çok belirgin bir hamilelikti, yedi sekiz aylık hamileydi. "Ama hamile." dedim. Avukat döndü baktı böyle, "Hamile misiniz siz?" dedi. "Evet." dedi kadın. Başkasıyla yaşıyormuş. Eşini sadakatsizlikle suçluyordu. Kendisi başkasıyla yaşıyormuş ve başka bir adamdan hamile. Yani avukatlara da vatandaş aslında oynuyor, çok oynuyor, bize oynuyorlar ama avukatlara da oynuyorlar. Yani avukatların ben orada çok öyle bir işlevi olduğunu düşünmüyorum. Aksi örnekler de var ama uzlaştırmaya çalışan çok avukat da var.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Deniz Hanım'a vereceğim, sonra Tülay Hanım size vereceğim ama ondan sonra hemen diğer sunumlara geçelim.

Buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) - Evet, ben son konuşulan dışında erken yaş evliliğiyle ilgili bir şey eklemek istiyordum. Hamilelik nedeniyle gelip evlilik talebinde bulunan küçük yaşta kızlarımız var diye dile getirildi. Burada hâkimin vereceği karar ne olacaktır, bilemiyorum. Tabii, yasalarımızı ona göre düzenlememiz lazım ama burada hamile olan kız çocuğunun mutlaka koruma altına alınması kararlar dâhilinde, bir evlilik gerçekleşse bile izleme altında olması ve hatta kendi ailesinin yanında ikamet etmesi, evliliğe hazır olduğuna emin oluncaya kadar, bu arada diyelim ki bu evlilik gerçekleşti, karşı taraf eşin eğitimi, eşin ailesinin eğitimi, izlenmesi, bunların devlet kontrolünde olması gerekiyor artık, kız çocuğunun eğitimi de tamamlaması gerekiyor, devletimizin de bunun güvence altına alması gerekiyor diye düşünüyorum. Bunu da kapsamlı bir şekilde ele alsak bence iyi olacak.

Yine, bu küçük yaş evliliklerini engellemek adına eğitimin etkili olduğunu ifade ettiniz zorunlu eğitimin, ben de aynı şeyi dile getireceğim. Ortaöğretimi de zorunlu hâle getirirsek muhtemelen bunun biraz daha önüne geçmiş oluruz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – On iki yıl zorunlu zaten şu an. Açığı alıyorsunuz...

Teşekkür ediyorum.

Tülay Hanım, hemen bir cümleyle alalım.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Ben tek bir cümle, hâkimlerle ilgili...

BAŞKAN – Buyurun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 22

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Avukatları sorunca Bayram Bey, ben de hâkimlerle ilgili not almıştım, hemen onu ilave etmek isterim, o da şu çünkü hem Zeynep Hanım hem Nevin Hanım sunumlarına daha başlarken ve çok doğal olarak aile hâkiminin aile duyarlılığından ve o vasıflarından bahsetti. Ben cümleler içerisinde bunun aksini yapan hâkimlerin varlığını da anladım, mesela altı ay uzaklaştırma, o hassasiyeti olma. Boşanmalarda bu da etkili değil midir gözlem ve tespitlerinizde? Yani bunun oranı bu kadar ne ölçüde vardır, ben bunu çok önemsiyorum, çekinerek de soruyorum gerçi ama gerçekten çok çok önemli. Aile duyarlılığı yok ise o hâkimin veya işte o bahsettiğiniz her iki hâkim hanımın da hassasiyeti yok ise eğer bir şey olumlu gidecekken tam aksine de sebep olabilir, ifade ettiğiniz o altı ay uzaklaştırma verme gibi.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkürler.

ANKARA 1. AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ ZEYNEP ÖKSÜZOĞLU – Yani tabii, bu altı ay uzaklaştırma vermenin dinamikleri de çok farklı. Siz uzaklaştırma kararı vermiyorsunuz adam kadını öldürüyor. “Hâkim koruma kararı vermedi, yetersiz verdi.” de denilebiliyor. Yani tabii, bu, uzaklaştırmayla ilgili ölçü değil ama tabii, her meslekte olduğu gibi duyarsız bizde de var, onun için özellikle eğitim almış duyarlı hâkimlerin olması gerektiğini düşünüyoruz, onu da dile getiriyorum zaten her yerde.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

ANKARA 1. DAİRE AİLE MAHKEMESİ HÂKİMİ NEVİN BİRİNCİ – Daha duyarlı bir yaklaşım boşanma sonucunu değiştirebilir, şartları değiştirebilir.

BAŞKAN – Evet.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Ama işte bizde aile mahkemelerinin branşlaşması olmadığı için yani bir bakıyorsunuz bir yerdeki iş mahkemesi hâkimi başka bir yere aile mahkemesi hâkimi olarak atanıyor. Yani o konuda mutlaka bir branşlaşma, en başında da onu söyledim...

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Hem isim hem sistem değişimi çok önemli.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Kesinlikle yani o konuda sadece aile mahkemesi, hangi ile giderse gitsin o hâkim, aile mahkemesi hâkimi olarak atanmalı.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Çok yoruldu Komisyon üyesi arkadaşlarımız, Genel Kurul da devam ediyor ama iki sunumumuz daha var, hızlandırmak zorundayım.

Teşekkür ederim.

Sosyal çalışmacı Yıldız Çakmak Hanım ve Psikolog Oya Özbek Hanımlar buradalar.

Hazırladığınızı biliyorum ama olabildiğince kısa olursa, bir beş altı dakikada toparlarsanız çok sevineceğim.

SOSYAL HİZMET UZMANI YILDIZ ÇAKMAK – Çok kısa, toparlamaya çalışacağım.

BAŞKAN – Temel noktalara zaten değindiler, sizin pencerenizden, sizin mesleki pencerenizden dinleyelim.

Buyurunuz.

6.- *Sosyal Hizmet Uzmanı Yıldız Çakmak'ın, boşanma ve ayrılık sürecinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu*

SOSYAL HİZMET UZMANI YILDIZ ÇAKMAK – Evet, ben de Sayın Başkan, Komisyonu selamlıyorum.

Kısaca kendimi tanıtayım. Sosyal hizmet uzmanıyım, 1. Aile Mahkemesinde Zeynep Hanımla beraber çalışıyoruz. Yirmi yıldır çalışıyorum, on yıl çocuk mahkemesinde çalıştım, son on iki yıldır da aile mahkemesindeyim.

Şimdi, evet, ben çok boşanma nedenlerine fazlaca değinildiği için tekrar olmasın diye oralara girmeyeceğim. Daha özet, yol alabilmek için çarpıcı bulduğum bir konu üzerinden ilerlemeye çalışacağım. Öncelikle bireyin yaşamındaki en önemli yedi stres kaynağından ikincisi boşanma, yedincisi evlenmek yani bu kadar önemli bir problem aslında hem evlenme hem boşanma. O yüzden, her ikisinin de doğru değerlendirilebilmesi ve anlaşılabilmesi için bakılması gereken temel noktalar var. Bunlardan en önemlisi -aslında istatistiklerin de bize gösterdiği bir şey var- boşanmaların yüzde 40'a yakını evliliklerin ilk beş yılında gerçekleşiyor ve bu dönem aileye bakıldığında eşler için yeni evli çift evresi ve çocuklu aile evresini yaşadığı dönemde bu boşanmaların, sorunların yaşandığını görüyoruz. Bu da aslında temelde eşlerle ilgili, bireyin sosyal rol ve sorumluluklarının kısa sürede farklılaşması, o güne kadar sadece birilerinin kızı, oğlu iken birden birilerinin karısı, kocası ve ilk iki yıl içerisinde de anne babası olması gibi büyük rol değişimleri yaşıyor birey. Bunlar, bireyin yaşamında çok ciddi stres kaynakları yani önemli uyum sorunu gerektiren süreçler, dönemler. Bu nedenle, ben biraz bu yeni evli çift evresi ve anne baba olunan evreye dikkat çekilmesi gerektiğini düşünüyorum yani önemli oranda bu evre konusunda bireyler hazırlıklı olursa, bilgi sahibi olursa zaten yaşadıkları sorunları da çözümlenebilir potansiyeline sahip oluyorlar. Bu konuda her zaman belirtildiği gibi, aile eğitim programları, aile danışmanlığı ve aile terapisti -bu üç kavram çok sıklıkla karıştırılıyor birbirine ama- bu üçü arasındaki ayrımların net konularak bu hizmetlerin iyi düzenlenmesinin ailenin güçlendirilmesi ve sorunların çözümlenmesi açısından çok büyük bir öneme sahip olduğunu düşünüyorum.

Biraz kısaca bu evrelerden size bahsetmek istiyorum, çok kısaca bahsedeceğim. Aslında bu evrelerden önce, aile evreleri bahsedilirken yaşam döngüsü içerisinde ilk evre bağımsız genç yetişkin evresi. En geniş anlamıyla genç yetişkinin ailesinden ayrılma, bireyselleşme süreci olarak işaret ediliyor buna. Yine, bu modelde her evreye ait özgün kriz dönemleri var. Bu evrede bireyin ailesinden duygusal ve fiziksel düzeyde kendi kimliği ve özelliklerini geliştirip sürdüreceği düzeyde ayrılmış olup olmaması söz konusu. Yeterli sosyal ilişki ağı ve mesleki beceriler bu evrede ediniliyor. Birey ailesi dışındaki insanlarla da yakın sosyal ilişki kurmaya başlıyor bu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 23

evrede ve aynı zamanda, bu yakın ilişkiler içerisinde flört ilişkileri de yer alıyor. Bu evrede kültürel, çevresel olarak çiftin ilişki biçimini destekleyen ya da engelleyen tutumlar olabiliyor ama örnekte biz şunu görüyoruz: Görücü usulü evlenmede bile yani çok yaygın olarak aileler aslında eşleri tanıştıran onları birbirlerini tanıması için olanak sağlıyor yani görücü usulü evliliklerinde farklı çeşitler ve modeller var ama bunun detayına girmeyeceğim şimdi. Örneğin, evlenmek isteyen gençler kendileri için yeni bir sosyal, kültürel pozisyon ve yeni ilişki rollerine yol açan nişanlılık, söz gibi evrelere girebiliyorlar. Bu evre aynı zamanda da gençlerin bu bireyselleşme içerisinde hem bir işe girme, kendi ayakları üzerinde yaşamlarını yeniden kurma yani bireyselleşme dediğimiz dönem, bunun evlilik öncesi sağlanması çok önemli bir şey. Bu bireyselleşme az evvel Zeynep Hanımın bahsettiği bireyselleşmeden biraz farklı bir şey yani Zeynep Hanımın bahsettiği bireyin bencilleşmesi gibi bir durumdu, burada bahsedilen şey ise bireyin kök ailesinden özerk olarak, bir birey olarak gelişimini sağlayabilmesi. Bu evredeki olası krizler duygusal, sosyal ve maddi açılardan aileden kopmakta güçlük yaşama ya da ailenin güçlük yaşatması olarak tanımlanıyor. Bu evredeki yine olası krizler, cinselliğin algılanışı ve yaşanışındaki farklılıkların krize dönüşmesi, yakın sosyal ilişkiler kurma ve ilerletmede yaşanan zorluklar, evlilik kararının baskı altında verilmesi, ilişki içinde bireysel oluşturma için vurguların aşılması, ilişkinin bireyselliği yutması, söz, nişan hazırlıklarında çiftin ailelerin etkisine açık olması ve bu dönemde aileler arasında yaşanabilecek çatışmaların ilişki ve birey üzerindeki etkileri, bu dönemlerde yaşanan krizler ve unutulmayan yaralayıcı yaşam olayları hemen sonrasında yeni evli çift evresine taşıyor ve hatta, evlilik otuz yılı bulduğunda bile hâlâ daha eşler "Biz nişanlıyken senin ailen şöyle yaptı, böyle yaptı, şunu yaptı, bunu yapmadı." diyebilirler.

Evet, bunun hemen akabinde, yeni evli çift evresi geliyor. Yeni evli çift evresi, aslında aile her ne kadar iki insanın evlenmesiyle kuruluyor gibi görünse de aslında çok fazla sayıda insan bu kurum üzerinden birbirleriyle ilişkiye giriyor ve daha önce birbirini tanımayan birçok insan bir anda hısımlar, akraba konumuna geçiyor. Her ailenin kendi tarih ve geleneklerinden kaynaklanan özellikleri bu evrede ön plana çıkıyor. Yeni evli çift hem bu evrede birbirlerini tanıma sürecini yaşarken aynı zamanda da kök aileleriyle birlikte kök ailelerini tanıma ve onlarla birlikte ilişki kurma, bu ilişkilerde bir denge oluşturma gibi zorlukları yaşadığı bir evre bu dönem. Bu evre aynı zamanda, doğal olarak kendi içinde olası krizleri barındırıyor. Evlilik sürecinde yaşanan zorlukların -az evvel bahsettiğim gibi- bu evreye taşınması, cinsel yaşamda karşılaşılabilecek güçlükler özellikle yer alıyor. Yeni evli çift evresinde -aile terapisi eğitimi almış hemen hemen herkes bilir- ilk bakılması gereken sorunlardan bir tanesi de cinsellik çünkü yaşamlarında ilk kez deneyimledikleri bu duruma ilişkin yanlış bilgiler, inanışlarla sorunlar yaşanabiliyor ve doğru bir müdahale olmazsa bu sorun kronikleşebiliyor, ilişkinin daha sonraki evrelere taşılabiliyor. Çift yaşamına uyum sağlamada isteksizlik ya da yetersizlik, bireyselliğin çift ilişkisi için tehdit olarak algılanması, eşlerin ailelerinin müdahalelerinden kaynaklanan zorluklar, aile ritüellerine uyum, ilişki içinde iletişimin açık ve net olmayışı, ilişki içinde rol ve pozisyonların çok katı sınırlarla tanımlanması ve rol esnekliğinin olmayışı önemli bir kriz nedeni olabiliyor.

Şimdi, yeni evli çift evresi, aslında sağlıklı oturtulmadığında sonraki aşamalara aktarılabilen, taşınabilen sorunları barındırıyor. Eşlerin ilk karı-koca rol ve ilişkisini oturtması gereken bu dönemde bunu oturtmadığında diğer evreler de zaten aslında sorunlu olarak başlamış oluyor. Bu evrenin hemen akabinde -ilk iki yıl içinde, Türkiye'deki araştırmalara göre- çocuklu aile oluyor aileler. Bu evrede bebeğin, çocuğun katılımı aile üyeleri için yeni bir stres kaynağı oluşturuyor çünkü toplumdaki genel kanının aksine, hani toplumda genelde ilişkilerde sorun olursa..

BAŞKAN – Yıldız Hanım, toparlayabilirsek seviniyim.

SOSYAL HİZMET UZMANI YILDIZ ÇAKMAK – Evet.

"Çocuk sahibi olursanız geçer." gibi bir yaklaşım var, oysa çocuk sahibi olmak yeni bir risk, stres faktörü aile için. Bebeğin bakımının gerçekleştirilmesi, yeni ekonomik sorunların buna eklenmesi gibi, oldukça önemli sorunlar ekleniyor. Aile büyüklerinin çocuğun yetiştirilmesine anne, babaya rağmen müdahale etmeleri, hatta bebeğin adının ne konulacağından başlayan tartışmalar, küçük çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasındaki zorluklar, bunların hepsi aile içerisinde risk faktörleri.

Bunların dışında, bu yeni evli çift evresi ve çocuklu aile evresi arasında aslında çok hızlı bir geçişkenlik yaşanıyor zaten. Bu süreçte ortaya çıkan en önemli sorun aslında bizim "kök aile sorunu" dediğimiz bir sorun. Aile, bireyler için yaşamda en koruyucu, en korunaklı yapı ama kök aileler genelde bireyin değişen rollerine uyum sağlamakta zorluk çektikleri için çocuklarını korumak adına yanlış müdahalelerde bulunarak ilişkiye müdahil olabiliyor ve bu da sorunları artıran bir etken oluyor. Maalesef, çok yaygın yaşanan sorunlardan, sıkıntılardan bir tanesi sorunun nedeni olan kök aileler, eşler bir sorun yaşadığında yine sorunu çözmek için devreye giriyorlar ama...

BAŞKAN – Yeni bir sorun çıkıyor.

SOSYAL HİZMET UZMANI YILDIZ ÇAKMAK – Evet.

...sorunun zaten kaynağında o kök aileyle ilişkide denge kurulamaması yattığı için sorunlar çözümlenmiyor ve daha artıyor. Bu dönemde profesyonel bir yardım alabilmesi çiftlerin, sorunlarını daha kolay çözümlenebilmeleri açısından çok önem taşıyor. Ben, kısaca, bu önem taşıdığı, önemli olduğunu düşündüğüm için bu evreye dikkat çekmek istedim.

Bunun dışında, çocuklarla ilgili de bir Powerpoint hazırlamıştık ama onu yazılı olarak sunabiliriz zaman sıkıntısı olduğu için. Sadece o konuyla ilgili çok kısaca velayet ve şahsi ilişkiliyle ilişkili birkaç cümle etmek istiyorum. Aslında, az evvel, Adalet Bakanlığının sunduğu istatistikler içerisinde anlaşılabilir boşanmaların yüzdesi 43,6'ydı yanlış hatırlıyorsam, bu oranda olduğu söyleniyordu. Ailenin, aile birliğinin sürdürülmesi kadar boşanma sürecinin sağlıklı bir şekilde yönetilmesi ve sürdürülmesi de çok önem taşıyor. Bu açıdan aslında, bakıldığında, yüzde 43 gibi bir oran boşanırken problemsiz yaşanıyor, bu iyi bir rakam bence ülkemiz

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016 Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 24

için. Yeni evli çift evresine ilişkin de doğru sosyal politikalar geliştirilip aileler için aile danışmanlığı, aile terapisi gibi hizmetlerin ulaştırılabilir olmasının önemli oranda aileyi güçlendireceğini düşünüyorum.

Çocuklarla ilgili Powerpoint sunumu biraz daha zaman alabilir, o yüzden özet olarak şöyle bahsedeyim: Özellikle, velayet davaları sırasında yargı sürecindeki ilk müdahaleler çok önem taşıyor. Buraya gelen boşanmış babaların bahsettiği sorunların önemli bir kısmı yargı sürecindeki doğru müdahalelerle giderilebiliyor; örnek olarak, ebeveyne yabancılaşma sendromu denilen sendrom. Aslında, mahkeme uzmanları ve hâkimlerce biliniyor ama bilinmediği yerler de var. Bu fark edildiği anda, mesela bizim mahkemelerimizde hemen bir tedbir kararıyla ana-baba eğitimi alması için bir üniversite hastanesine, bir psikiyatri kliniğine veya ASPB'ye bağlı bir aile danışmanlığına gönderilerek müdahalede bulunuluyor ve bu eğitimden sonra velayetle ilgili karar veriliyor. Bu uygulama ebeveynlerin zaten kendisine çekidüzen vermesini getiriyor. Çünkü, boşanma süreci yetişkinler için çok sıcak bir süreç, aslında, kızgın patates gibi bir şey. Bu süreçte çok sağlıklı, yanlış birçok davranış içerisine girebiliyorlar ve buna ilk anda doğru müdahale gerçekleşmezse bu durum, sonrasında kalıcı bir şekilde devam ediyor. O yüzden de yargı sürecindeki tedbir kararlarıyla bu tür müdahalelerin önemli oranda bu sorunu önlediğini düşünüyorum. Biz bunun sonuçlarını görüyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

SOSYAL HİZMET UZMANI YILDIZ ÇAKMAK – Peki, bu kadar.

BAŞKAN – Yazılı olarak ayrıca alacağımız sunumunuzu değil mi rapor olarak.

SOSYAL HİZMET UZMANI YILDIZ ÇAKMAK – Tabii, evet.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Psikolog Oya Özbek, siz de yorulunuz, dinleyeler de ama bugün bunu bitirmemiz lazım. Komisyon sınırlı süreli. Siz yerleşene kadar Komisyon üyesi arkadaşlarımıza bir bilgi vereyim. Komisyon üyemiz Hüsnüye Hanım'ın amcası ciddi bir rahatsızlık geçirmişti, hastanede tedaviye cevap vermedi. Cenazesi var bugün, onun için katılmadı, bilginiz olsun isterim. İki üç gündür, bir haftadır takip ediyordu ve bir hayli üzüntülü.

Bilginiz olsun isterim.

BAŞKAN – Oya Hanım, buyurunuz.

UZMAN PSİKOLOG OYA ÖZBEK – Çok kısa sunacağım. Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Ankara 2. Çocuk Mahkemesinde uzman psikolog olarak görev yapıyorum.

Ben aileye ek olarak kendi çalışma alanım olan çocuk mahkemesinin de aslında dâhil edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü, suça sürüklenen çocuklarla çalışmanın da aile bütünlüğünü koruma açısından önem arz ettiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Var, var, programımızda çocuk mahkemeleri.

UZMAN PSİKOLOG OYA ÖZBEK – Mahkemedeki uzmanların uygulamada yaşadığı sorunları çok kısaca belirteceğim. Rol ve görevlerimiz, hâkimlerimizin de belirttiği gibi, çocuğun ifadeye hazırlanması, duruşma esnasında hazır bulunma, rapor hazırlama, uyuşmazlık ve aile mahkemelerinin görevleriyle ilgili diğer konularda çalışma yapma, görüş bildirme, çocuk teslimi ve tedbirlerin infazında görev alıyoruz adli sistem içerisinde.

Uygulamada yaşanan sorunları 6 başlık hâlinde çalıştım ama bu artırılabilir. Hukuki nitelik açısından yaşanan sorunlar, görevlendirme, rapor hazırlama ve rapor sunma sıkıntıları, fiziksel ortam ve gerekli materyal eksikliği, iş yoğunluğu açısından yaşadığımız sorunlar, hizmet içi eğitimler ve süpervizyon ve mağdur çocuğun ifadesi esnasında görev alma diye başlıklayabiliriz.

Hukuki niteliğimizi değerlendirecek olursak psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanının rol ve görev ayrımının yasa da belirtilmemiş olması, mesleklerin birbirinin yerine kullanılması dolayısıyla bu mesleği icra eden elemanların da birbirinin yerine görev alabileceği sıkıntısını yaşıyoruz. Çocuk mahkemesinde geçen “sosyal çalışma görevlisi tanımı da lisans eğitimlerimiz sonucu hak ettiğimiz unvanların kullanılmamasına sebep olmaktadır. Alanda uzmanlaşma ve uzmanlık kadroları bizler için söz konusu değildir, her ne kadar “aile mahkemesi uzmanları” diye bahsetsek de bundan söz edilemiyor henüz. Görevlendirme raporu hazırlama ve rapor sunma sürecinde mahkemelerin her birinin farklı uygulaması var, dosyanın uzmanına ne zaman tevdi edileceği, başında mı ortasında mı ne zaman tevdi edileceği konusunda herhangi bir sıklıkla uygulanan bir uygulama söz konusu değil. Çocuk hakkında hangi aşamada sosyal inceleme raporu isteneceği de mahkemelere göre değişmektedir. Mesleki uygulamaların sınırlandırılması söz konusu olmaktadır. Uzmanların uzmanlık alanlarının ve mesleki unvanlarının bilinmemesi sonucu hangi alanda hangi uzmandan faydalanılacağı konusunda bazen sıkıntılarla karşılaşmaktayız. Uzmanların kanaatine müdahale ve uzmanlık dışı soruların yöneltilmesi bunlar arasında sayılabilir.

Çalışma ve çocukla görüşme odalarımızın bulunmamasını, maalesef, Ankara Adliyesi olarak çok utançla söylüyorum. Maalesef, başkentte böyle bir şey yaşamak bizi çok üzüyor. Bilgisayar, telefon, yazıcı ve benzeri malzemelerin de bulunmaması söz konusudur. Araç tahsis edilmemesi ve yol ücreti ödenmemesiyle bir çocuk mahkemesi olarak bu konuda çok ciddi sıkıntılar içerisindeyiz ve uzmanın güvenliğinin sağlanamaması bu sorunlar arasında sayılabilir.

İş yoğunluğu anlamında da maksimum ve minimum dosya sayısının belirlenmiş olmamasından, yine her mahkemede farklı uygulamanın söz konusu olmasından bahsedebiliriz. Ayrıca, aile mahkemelerinde uzman sayısının 3'le sınırlı tutulması, “Birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanır.” şeklinde yasa da yer alması da 4'üncü bir uzman atanmasını engellemektedir.

Eğitim ve süpervizyon konusuna geldiğimiz de göreve başlamadan ve düzenli hizmet içi eğitimlerimizin eksikliğinden söz edebiliriz. Spesifik konularda ve uzmanlık alanlarına göre de eğitim sıkıntıları yaşamaktayız. Ayrıca, süpervizyon sürecinin de yapılandırılması gerektiği kanaatindeyiz. Mağdur çocuğun ifadesinin alınmasında -CMK 236/2'ye göre görevlendiriliyoruz- burada uzmanın görevlendirme sürecinde çok ciddi sıkıntılar yaşıyoruz. Duruşmadan hemen önce -telefonla gidip- duruşmaya katılımımız

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Bütünlüğü

Tarih : 02/03/2016

Saat :

Kayıt:

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 25

beklenebiliyor çocukla yeterli sayıda görüşme yapmadan -bunun için bize- duruşma salonu önlerinde görüşme yapıyoruz, uygun bir ortam sağlanamıyor hatta bazen duruşma esnasında bile görüşme yapmaya zorlandığımız olabiliyor. Görevimizi yapmamıza müdahaleler, maalesef, söz konusu. Ben, özellikle, çocuk mahkemesinde çalıştığım için çocukla ilgili verilen tedbirlerin çok önemli olduğu kanaatindeyim ve gittiğim duruşmalarda her zaman bu çocuklara tedbir uygulanması gerektiği konusunda uyarılarda bulunmama rağmen, ağır ceza mahkemeleri, ceza mahkemeleri tarafından "Bu olay bizim işimiz değil, tedbiri biz uygulamayız." gibi durumlarla karşı karşıya kalabiliyoruz. Uzmanlık alanı dışında, çocuğun doğru söyleyip söylemediği, herhangi birinden etkilenip etkilenmediği gibi soruların sorulması yine yaşadığımız sıkıntılar arasında sayılabilir.

Sonuç ve öneriler kısmına gelirsek, bunların, hukuki tanım ve statülerin özlük haklarımızın kesinlikle yeniden düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyim. Kadroların uzmanlık kadroları şeklinde yeniden düzenlenmesi önemli olacaktır. Süpervizyon sürecinin yapılandırılmasının, yurt içi, yurt dışı hizmet içi eğitimlerin programlanmasının, "sosyal çalışma görevlisi" tanımının kaldırılarak herkesin kendi unvanlarını kullanması gerektiği yönünde düşünüyorum. Çalışma ve çocukla görüşme odalarının, materyallerin, araç tahsisinin sağlanması görevimizi icra açısından çok önemli olacaktır. Dosya sayısının sınırlandırılması, gerektiğinde yeni uzman alımlarının yapılması ve CMK 236'ncı maddenin yeniden değerlendirilerek uzmanların görevlerinin belirlenmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Çabuk bitirmek için bu kadar hızlı konuştum.

Arz ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Sizinle zaten Komisyonda –daimî- birlikteyiz. Ben az önce sunum yapan Yıldız Hanım ile sizin varlığınızı bu alanda çok önemsiyorum. Özellikle, söylediğiniz meslek tanımlarının ayrımlarının yapılması önemli, Türkiye için yeni bir alan bu alan. Bunu önemseyeceğimi de ifade etmek istiyorum çünkü daha iyi hizmet vermek adına. Hatta, şunu da ifade etmem lazım bu alanda çalışan biri olarak: Sosyal hizmet uzmanlarının da kendi içinde uzmanlaşması, branşlaşması yani engelli konusunu iyi bilen bir uzmanın ertesi gün çocuk konusunu bilemeyeceği, çocuk, engelli, yaşlı farklı konularda uzmanlaşması gerektiği kanaatindeyim.

Ben tekrar teşekkür ediyorum.

Üyelerimizden ilave etmek istedikleri ya da... Bütün üyelerimiz ayrılmak istiyor, yorulduklar bugün.

BURCU KÖKSAL (Afyonkarahisar) – Genel Kurul var.

BAŞKAN – Genel Kurul var, evet, biliyorum.

Ben tekrar teşekkür ediyorum daimî üyelerimize.

Üyelerimiz bir dakika ayrılmasın lütfen, şehir dışından gelen, kurum dışından gelen, buranın dışından gelen misafirlerimize de ayrıca çok teşekkür ediyorum, zahmet verdik.

Hemen tutanaklara geçsin, 13-14 Martta bir Antalya programı planlıyoruz çünkü süremiz de çok azaldı araya bütçe girince. 13 Mart geceden gidiliyor, 14 Mart tam gün program. İstanbul'dan katılımcı olacaksa arkadaşlarımızın bildirmesi şeklinde bir ricamız olacak.

Bir de yurt dışı ziyaretlerimiz için Meclis Başkanlığımıza yazımızı yazdık. Planlanan takvim, tabii, izin çıkması hâlinde, 27-30 Mart Almanya ve Hollanda, 17-20 Nisan Danimarka ve İsveç şeklinde. Almanya ve Hollanda'yı Türk nüfusunun yoğunluğu açısından tercih ettik. Danimarka ve İsveç'i "İskandinav örneklerini görmemiz önemli." demişlerdi uzmanlarımız, özellikle İsveç için böyle bir seyahat planlandı. Bu konuda, zaten seyahate de giden ekipler noktasında grupların kendi içlerinde görev dağılımını farklı bir usullerle yaptığını biliyorum. Onun için, grupların takdirindedir katılımcı arkadaşlar.

Ben tekrar teşekkür ediyorum, sağ olunuz.

Kapanma Saati:16.59

